

103. ülésnap (1991.05.27)

ELNÖK:

Az interpellációkra és a kérdésekre, tárgyalási rendünknek megfelelően, holnap, kedden 14 és 16 óra között kerül sor. Tisztelt Országgyűlés! Ezek után javaslatot teszek ma kezdődő ülésünk tárgysorozatára: - a világkiállítás Budapesten 1996-ban történő megrendezéséről szóló országgyűlési határozati javaslat 2368-as számon; - a helyi önkormányzatok 1991. évi céltámogatásáról szóló törvényjavaslat

...

Tisztelt Országgyűlés! Soron következik a világkiállítás Budapesten 1996-ban történő megrendezéséről szóló országgyűlési határozati javaslat általános vitája. Az előterjesztést 2368-as számon már kézhez kapták. Következik dr. Balsai István igazságügy-miniszter úr, a napirendi pont előadója.

DR. BALSAI ISTVÁN igazságügy-miniszter:

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés! Azt hiszem, nemcsak ebben a körben, hanem a széles közvélemény előtt is ismert, hogy a magyar és az osztrák kormány kérésének megfelelően a Kiállítások Nemzetközi Irodája, ennek közgyűlése még az elmúlt év december 12-én feltételesen bejegyezte az 1995-ben Bécsben és Budapesten megrendezendő szak-világkiállítást. Három kérdéskörben 1991. június 5-éig várta volna mind a két fél, tehát a magyar és az osztrák kormány jelentkezését. Ez a három kérdéskör a pénzügyi feltételek, a végleges helyszín és a lebonyolítás szervezeti rendszere. A két kormány 1991. május 30-ai végrehajtó bizottsági ülésen lett volna köteles beszámolni az előkészületekről, illetőleg előzetesen jelezni a végleges bejegyzés iránti szándékát. Ennyi a jogi helyzet. És az is közismert a tisztelt Országgyűlés előtt és valamennyiünk előtt, hogy az osztrák közvélemény és az osztrák pártok, ezek közül is a Szabadság Párt kezdeményezésére megrendezett úgynevezett "népmegkérdezés" - ami lényegében részleges népszavazásnak felel meg - eredménye alapján a Bécsben megtartott akció az osztrák szavazók jelentős többségének elutasító választ eredményezett. Tehát a bécsi kiállítás megrendezése tekintetében nyilvánvaló az osztrák kormánynak az az álláspontja, amely a júniusi párizsi közgyűlésen kifejtésre kerül, hogy tudniillik be fogja jelenteni a világkiállítás megrendezésétől való visszalépését. Erre a kialakult helyzetre figyelemmel a magyar Kormány május 18-án megtartott ülésén úgy határozott, hogy kérni kívánja Magyarország számára az egyedüli megrendezés lehetőségét. Tekintettel arra, hogy a Nemzetközi Iroda végrehajtó bizottságának már volt egy olyan előzetes állásfoglalása, amely valamely város visszalépése esetén a másik számára ígérte meg a kiállítás megrendezését - egyébként paradox módon éppen a magyar fél visszalépésének az esetleges lehetősége tekintetében született ez az állásfoglalás, éppen ezt feltételezték -, nagy a valószínűsége annak, hogy ha ezt kéri a magyar fél, akkor a megrendezés jogát megkapjuk. Természetesen azzal is számolni kell, fennáll a veszélye annak, hogy a hazai bizonytalanságok, elsősorban a budapesti önkormányzat eddigi negatív állásfoglalása, és ugyanakkor az igen erős külföldi érdeklődés, ami az ilyen világkiállítások megrendezése tekintetében a rendező helyszín felé fordul, biztos esetben egy másik várost helyezne előtérbe. Ezért igen nagy jelentősége van annak, hogy a tisztelt Országgyűlés a Kormány által előterjesztett határozati javaslat tekintetében hogyan foglal állást. Tisztelt Országgyűlés! Itt ma természetesen a Kormány nevében a megváltozott új helyzetre tekintettel részletes gazdasági, és egyéb, szakindokokat tartalmazó indokolást nem tudok, és nem is kívánok tenni. Néhány általános indokot azonban annak érdekében, hogy a tisztelt Országgyűlés nem kétségesen politikai döntésével ennek a világkiállításnak a megrendezése mellett állást foglalva felhatalmazza a Kormányt a határozati javaslat szerinti módon és mértékben a további teendők megtételére, mindenképpen szeretnék megemlíteni.

Elsősorban arra szeretnék hivatkozni, hogy kivételes lehetőséget látunk a közép-európai újonnan fejlődésnek indult szabad demokráciák közül éppen Magyarország tekintetében elsőként ilyen rangos eseményt megrendezni. Kivételes lehetőség, hogy a világkiállítás eredeti gondolatából megőrzendő híd szimbóluma, amely eredetileg Ausztrián keresztül vezetett volna - az eredeti elképzelés és szlogen szerint - a jövő felé, most Magyarországról, és Magyarország megerősödött politikai helyzetére tekintettel, kezdeményező szerepének megőrzése mellett valóban többfelé tekintve üzenetet közvetíthet. Kivételes lehetőség ez Budapest és az egész ország számára, hogy ebben a térségben a béke és a tolerancia jegyében a kultúra és a gazdaság, az ember és a természet közötti hídépítés, kapcsolatteremtés lehetőségei bemutatásra kerülhetnek. Éppen ezért a Kormány megalapozottan, átérezve a világkiállítás megrendezésének társadalmi jelentőségét, és úgy érzem, szintén megalapozottan, maga mögött tudva a munkavállalók, a vállalkozók, a munkaadók támogatását, ismerve a vidéki és a budapesti önkormányzatok nagy részének feltételeit és egyetértését, továbbá az egyes érdekképviseleti szervek, a kultúra és a gazdaság szereplőinek, a társadalom más rétegeinek aktív támogatását, hozta meg az önök előtt írásban előterjesztésre került döntését. A Kormány felmérte az eddigi előkészítő munkák értékét, és úgy ítélte meg, hogy ezek hasznosítása az új helyzetre tekintettel is lehetővé válik, és ennek az elvi lehetősége is megvan. Természetesen nyilván nagyobb a felelősség, megnövekszik a felelősség egy egyedüli megrendezés esetén, ugyanakkor a várhatóan szintén nagyobb kockázat mellett a várható hasznok mértéke is nyilvánvalóan nagyobb. Ezért a határozati javaslatban úgy fogalmaztunk, hogy a kiállítást eszközként kívánjuk felhasználni Budapest és a vidék közötti távolság csökkentésére, az infrastrukturális és a környezetvédelmi problémák megoldására, a kultúra és az idegenforgalom lehetőségeinek bővítésére. Úgyhogy tulajdonképpen katalizátorként tekintjük a világkiállítást, amely az elmondottak alapján hozzájárul ahhoz a gazdasági dinamizálási folyamathoz, amely mellett nemcsak a Kormány, hanem a Parlament is már többször elkötelezte magát. Azért is nagy jelentőségűnek tartjuk a Kormány javaslatának elfogadását, mert a kiállítást eddig ellenzők részéről az egyik legkomolyabb ellenérv éppen az volt, hogy a befektetések várható nagyságrendje és biztonsága nem olyan, amely elvárható lenne. Nyilvánvaló, logikailag is következik a bécsi negatív döntésből az, hogy növekszik a gazdasági érdeklődés Budapest iránt, és miközben nagyobb bizonyossággal lehet előre megbecsülni a kiállításon részt vevő nemzetek és régiók, gazdasági szervezetek nagyobb számát, aközben ugyanakkor el kell oszlatni a bizonytalanságot a várható befektetések nagyságrendjei körül. Ehhez viszont egyértelmű állásfoglalásra van szükség, a Kormány szándékának határozott támogatására. Eddig ez hiányzott. Az önök előtt fekvő határozati javaslat első lépésként tehát tulajdonképpen egy új feltételekkel megrendezendő új világkiállításához szolgáltat fontos döntést. A Kormány ebben arra vállal kötelezettséget, hogy a szeptember 30-áig terjedő négy hónapi időtartam alatt megfelelő mélységű és részletességű koncepciót tesz le, a megváltozott helyzetnek megfelelően. Szeptember végéig tehát önök elé kívánnánk tární azt a törvényjavaslatot, amelynek függvényében kezdeményezni fogja októberben a világkiállítás végleges bejegyzését. Tulajdonképpen egyéves részletes és eredményes munka birtokában a Kormány eredetileg a bécsi döntést megelőzően a kiállítás megrendezését törvény formájában kívánta előterjeszteni. Nyilván tudatában vagyunk most annak, hogy így, ezzel a rövid indokolással, a Parlamentben - mint ezt már említettem - politikai jellegű állásfoglalás kialakítására kell, hogy sor kerüljön. Ez - ismétlem - nélkülözhetetlen azonban, hiszen a feltételeket meg kell teremteni az új koncepció kidolgozásának alátámasztása érdekében. Mi bízunk abban, hogy a határozat elfogadását követően Budapest főváros önkormányzatával is szoros együttműködést tudunk majd kialakítani. Meggyőződésünk, hogy a Parlament a már előkészített törvényjavaslatokat, amelyek a kiállítás megvalósítását egyébként segítenék, de az ország egyébként is szükséges társadalmi, gazdasági fejlődése szempontjából alapvető törvényeit is jelentik, az adott időpontig meg fogja alkotni. Éppen az e heti törvénykezési folyamatban is ilyen törvények megalkotására kerül sor remélhetőleg. Javasoljuk tehát - összegezve egy mondatban az említetteket -, hogy Magyarország Budapesten és vidéken 1996-ban rendezzen világkiállítást. Ennek elfogadását várjuk. (Taps a jobb oldalon.)

ELNÖK:

Köszönöm szépen. Tisztelt Országgyűlés! Módosító javaslatokra is figyelemmel, általános és részletes vitát külön tartunk. Módosító javaslatokat nyújtottak be az indítványhoz: Pál László képviselő úr 2503-as számon; dr. Eke Károly képviselő úr 2485-ös számon; Kósa Lajos, Frajna Imre és Tardos Márton képviselő urak 2505-ös számon. A határozati javaslat általános vitája során először a hatáskörrel rendelkező bizottságok előadói szólhatnak, majd a képviselőcsoportok vezérszónokai következnek. Megkérdem a hatáskörrel rendelkező bizottságok elnökeit, kívánnak-e előadót állítani. Először kérdezem a gazdasági bizottság elnökét. Fejes Attila képviselő úr következik.

FEJES ATTILA, a gazdasági bizottság előadója:

Elnök Úr! Tisztelt Ház! A gazdasági bizottság és a gazdasági bizottság világhiállítás albizottsága a Kormány előterjesztését áttekintette, megvitatta, és a szavazás eredményeképpen a Ház elé támogatással ajánlja elfogadását az általános vitára. Köszönöm szépen.

ELNÖK:

Köszönöm szépen. A költségvetési bizottság részéről kíván-e valaki szólni? Katona képviselő úr a költségvetési bizottság részéről kíván szólni? (Nem.) Becker Pál képviselő úr következik.

DR. BECKER PÁL, a költségvetési, adó- és pénzügyi bizottság alelnöke:

Elnök Úr! Tisztelt Ház! A költségvetési bizottság a betervezett javaslatot támogatja. Köszönöm.

ELNÖK:

Köszönöm szépen. A külügyi bizottság részéről kíván-e valaki szólni? Csóti György képviselő úr!

CSÓTI GYÖRGY, a külügyi bizottság alelnöke:

Köszönöm. Elnök Úr! Tisztelt Ház! A külügyi bizottság a múlt héten megtárgyalta az előterjesztést, és 9 "igen", 5 "nem" és 2 tartózkodással úgy döntött, hogy támogatja az előterjesztést, és kéri az Országgyűlést, hogy fogadja el. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A környezetvédelmi bizottság részéről dr. Rott Nándor képviselő úr következik.

DR. ROTT NÁNDOR, a környezetvédelmi bizottság elnöke:

Igen tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! A környezetvédelmi bizottság e hó 22-ei ülésén olyan, 57%-os többségi döntést hozott, miszerint a világhiállításról szóló országgyűlési határozati javaslatot tárgyalásra nem tartja alkalmasnak. (Taps a bal oldalon.) Azok, akik így döntöttek, megbíztak annak közlésével, hogy nem elvileg ellenzik a világhiállítás megrendezését (taps a jobb oldalon), és nem ezért utasítják el a javaslat megtárgyalását. Épp ellenkezőleg: maguk is kívánatosnak tartanák a várt, remélt pozitív hatásokat. Hiányolják azonban - már a jelenlegi tárgyaláshoz is hiányolják - azokat a környezetvédelmi, gazdasági biztosítékokat, amelyeket az országgyűlési határozat nélkülözhetetlen előzetes garanciális elemének tekintenek. Ugyanakkor a határozati javaslatot tárgyalásnak alkalmasnak tartó képviselők, a jelenlévő bizottsági tagoknak mintegy 28%-a, ugyancsak igényelték, tájékoztassam a tisztelt Házat arról, hogy nem osztják az előbb említett aggályokat, illetve úgy vélik, a szükséges garanciák a jogszabályalkotás későbbi fázisaiban is megteremthetők. A bizottság többségi állásfoglalása mögött igen sokrétű érvek húzódtak meg. A szubjektivitás vállalása nélkül ezek közül aligha emelhetők ki egyesek, mégis most vállalkozom erre. Az egyik fontos szempont szerint nemcsak a világhiállítási költségek és ezekből a költségvetésre háruló terhek előrebecslésében rejlő bizonytalanságok rendkívül nagyok általában - ami elsősorban a gazdasági, illetőleg a költségvetési bizottság problémája -, hanem ezeken belül a nélkülözhetetlen környezetvédelmi ráfordítások körül még súlyosabbak a kétségek, amelyek viszont már a környezetvédelmi bizottság kompetenciájába tartoznak. Ezzel függ össze a többségi döntésnek egy másik fontos motívuma, nevezetesen a környezeti, környezetvédelmi hatástanulmány kérdése. A bizottság tagjai kifogásolták, hogy amennyiben ilyen - akárcsak részleges vagy előzetes - hatástanulmány egyáltalán készült, miért nem juthattak hozzá. Enélkül aligha lehet megalapozottan dönteni, akár a költségfedezeti, akár a környezetvédelmi garanciák tekintetében. További döntést befolyásoló tényezők a külföldi vállalkozások tőkebevonásának és az esetleges koncessziós megállapodásoknak környezetvédelmi vonatkozásai. Itt ugyancsak biztosítékokat kellene beépíteni a jogszabályokba, hogy nem csökkenthetik a főváros amúgy is fogyó belső és külső zöldterületeit, a város tüdejét, nem ronthatják tovább a természeti és épített környezetet. Igen tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! A teljesség igénye nélkül emeltem ki a bizottság döntésének néhány főbb szempontját. Kérem a t. Házat, hogy e szempontokra akkor is legyenek figyelemmel, ha többségi döntés alapján várhatóan mégiscsak tárgyalni fogják az országgyűlési határozat benyújtott javaslatát. Az utóbbi esetben a bizottság több tagja is garanciális jellegű módosító javaslatokat fog benyújtani, kérve a tisztelt Házat, majd támogassa ezeket. Köszönöm a figyelmüket. (Taps.)

ELNÖK:

Köszönöm szépen. Következik dr. Salamon László képviselő úr, az alkotmányügyi bizottság elnöke.

DR. SALAMON LÁSZLÓ, az alkotmányügyi, törvény-előkészítő és igazságügyi bizottság elnöke:

Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés! Az alkotmányügyi bizottság támogatja a törvényjavaslat általános vitára bocsátását.

ELNÖK:

Köszönöm szépen. Következnek az egyes képviselőcsoportok vezérszónokai. Elsőként a Magyar Demokrata Fórumtól Katona Kálmán képviselő úr következik.

KATONA KÁLMÁN (MDF):

Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Nehéz néhány perces beszédben elmondani mindazokat, amiket a megrendezés mellett és ellen fel lehet sorakoztatni, ezért az Expo melletti érvekre koncentrálok, meghagyva az utánam következő szónokoknak az ellenérvek felsorakoztatásának lehetőségét. (Derűltség és taps.) Elsőként egy szemléletbeli váltásra szeretném felkérni hallgatóimat. Azt szeretném, ha a világhiállítást nem egy hatalmas beruházásként, hanem különálló beruházások alkalmi társulásaként tekintenék, amiben egy a közös, mégpedig az, hogy 1996-ban egyszerre kell elkészülniük. Ha így

vizsgáljuk a kérdést, könnyen beláthatjuk, hogy sokkal kisebb a kockázat, a ráfizetés, a bukás veszélye. Tudjuk, hogy a kiállítás rendezésében nem a kiállítási terület felépítése az igazi feladat - ez viszonylag könnyen megoldható, hanem az infrastrukturális feltételek megteremtése. Olyan feltételekről van szó, amiket a kiállítástól függetlenül is meg kell teremtenünk. Semmi nem indokolja hogy ezt ne időzítsük éppen a kiállítás időpontjához. És most néhány konkrét kérdés. Mit jelent Magyarország számára az a tény, hogy Bécs lemondott a társrendezésről? Egyértelműen előnyöket jelent. Nem kell nagyobb Expót rendeznünk, mint eredetileg szándékoztunk, ami azt jelenti, hogy kiadásaink lényegében az eredeti tervek szintjén maradnak, ugyanakkor lényegesen nagyobb látogatottságra számíthatunk. Nem kell attól sem félnünk, hogy a fényes bécsi Expót a nyugati, a halványabb budapestit a keleti turisták látogatják, mivel egy Expo lesz. Másik előny, hogy a bécsi Expo elmaradása várhatóan megnöveli a nyugati befektetők érdeklődését. Ezt a lehetőséget nem szabad kihagyni, tisztelt képviselőtársaim! De csak egy új hatástanulmány elvégzése és profi vállalkozói gárda segítségével érhetünk el sikereket. Mit jelent ebben az esetben a siker? Az Expo 180 napja önmagában valóban nem szokott nyereséges lenni, de tudnunk kell, hogy egy világkiállítás három szakaszból áll. Az előkészítés, a megvalósulás és az utóhasznosítás szakaszából. Ezt a három tényezőt együtt tekintve már elmondhatjuk, hogy a kiállítások nyereséges vállalkozásként valósultak meg az eddigiekben. Talán azt is megkockáztathatom, hogy ilyen értelemben mintegy tízéves intervallumot tekintve minden világkiállítás nyereséges volt. Az előkészítés szakasza mindenképpen a legnehezebb. Ez az építkezések ideje, amikor közvetlen hasznot csak a vállalkozók, a munkában részt vevők tapasztalnak, a beszállító vállalatok, az építőipar, a bútortipar, a járműipar és természetesen közvetve az állam is - a vállalkozói nyereségadón, ÁFÁ-n, VÁNYÁ-n keresztül. Ennek a szakasznak szenvedő alanya a lakosság. Ezt nagyon sokszor szoktuk emlegetni: az építkezéseket elviselő, a nehezen közlekedő, a zsúfolt dugókon áthatoló lakosság. Meg kell jegyezni, hogy ezeket az infrastrukturális beruházásokat valamikor meg kell csinálnunk, valamikor ezeket a kellemetlen mellékhatásokat el kell szenvednünk. Tehát ismételten azt kell mondanom, hogy csak az a különbség, hogy esetleg széthúznánk időben, vagy most rövidebb idő alatt lennénk túl rajta. Beszélnem kell a munkanélküliség kérdéséről. Becslések szerint 1995-ig évi 60-70 ezer, 1996-ban 150-160 ezer, és 1996 után még jó pár évig 50 ezer plusz munkahellyel számolva, a munkanélküliség finanszírozására szánt keretből közel 50 milliárd forint szabadulna fel. Ez több, mint a Kormány által elfogadott 30 milliárdos támogatás. Arról nem is beszélek már, hogy a vállalkozó, a munkanélküli, aki dolgozik, az még adót is fizet, tehát ebből nemhogy kiadás, hanem plusz jövedelem származik. A világkiállítás 180 napja, a megvalósulás szakasza a fővároson kívül vitathatatlanul kihat az ország idegenforgalmára, közlekedésére, a szállodák bevételeire, hasznot hoz a lakásukat idegenforgalmi célokra ideiglenesen kiadó állampolgároknak; de kihat a mezőgazdaságra, az élelmiszeriparra, mert a látogatókat etetni, itatni kell. Ebben a szakaszban kell felsorolni minden olyan érintettet - kultúrát és egyebet -, akinek száma végtelen, ezért erre nem is vállalkozom. De itt szokták feltenni azt a kérdést is, hogy: és mi lesz a lakossággal? A tömeg, a zsúfolt járművek, a sok autó, a bűnözés! Kérem a kérdezőket, menjenek el Hévízre vagy Siófokra főidényben, kérdezzék meg az ott élőket - a vendéglátásból nem is rosszul élőket -, mit szeretnének, hosszabb meleg nyarat, sok vendéget, vagy csendes, üdülővendég-mentes hétköznapiakat. Azt hiszem, hogy az idényhosszabbítás mellett voksolnának. Az üdülőhelyi lakosság lassan, fokozatosan szokott hozzá a vendéglátáshoz. Nekünk fel kell készülnünk erre az időszakra. Pszichésen is rá kell hangolódni és rá kell hangolnunk a lakosságot a világkiállításra. És akkor nem fogunk szenvedni a vendégjárástól. Örülünk kell, hogy ha már nem tudunk a világba menni mindnyájan, a világ jön hozzánk. Ezután következik az utolsó szakasz, az utóhasznosítás szakasza. Az előző kiállítások tapasztalatai azt mutatják, hogy a rendező országokban látogatottságban legalább öt-hat évig egyértelműen érzékelhetőek voltak a növekedés jelei. Becslések szerint 10% körüli látogatónövekedéssel lehet számolni a lecsengés időszakában, amely az általam korábban elmondott munkanélküliséggel kapcsolatban körülbelül 50 ezer új munkahelyet jelent. Ez a foglalkoztatásban, idegenforgalomban körülbelül ugyanilyen 10%-os arányban jelentkezik. Mi legyen az Expo központi intézményeivel a továbbiakban? Nem az a kérdés, hogy hasznosítani lehet, mert ez természetes, a jól felszerelt, jó közlekedésű, infrastruktúrájú területeket, hanem az, hogy mire hasznosítjuk. Sok variáció elképzelhető. Egy biztos: hasznosulni fog. Ha csak azt mondom, hogy ismerve felsőotatásunk épülethelyzetét, szétszórtságát, azt hiszem, hogy kedvező megoldás lenne egy egyetemi város kialakítása ezen a területen.

Több mint tíz éve csak beszélünk erről. De természetesen más megoldás is lehetséges. És megmaradnak, hasznosulnak az utak, a csatornák és egyéb beruházások. Nem vitatható a Budapestet elkerülő M0-ás autópálya környezetvédelmi haszna, de az M3-as, M5-ös, M1-es autópálya nemzetközi jelentősége sem. Az említett autópályák biztosítanak az átmenő forgalmat kelet és nyugat között, dél és kelet között és vissza. Ma reggel a rádióban hallottam, hogy a lakosság fogja megfizetni az autópálya-díjakat és hasonlókát. Valóban, de csak az, aki igénybe kívánja venni. (Derültség a bal oldalon.) Most is el lehet jutni bárhová a világon anélkül, hogy autópályát vennék igénybe, csak lassabban. Ez tisztán gazdasági döntés kérdése, szabad választás, hogy autópályán megyek-e. Kiszámolom, kikalkulálom, hogy igénybe vegyem-e az autópályát, ez nyilvánvaló. Képviselőtársaim jelentős része járt Olaszországban. Eldöntötte a turista, hogy fizessen-e autópályadíjat, kiszámolja, hogy az autója hogy fogyaszt kevesebbet, és mit jelent neki az idő. (Folyamatos mozgás és zaj a bal oldalon.) Tehát amikor arra gondolok, hogy szeretnék eljutni hamar Bécsbe (Elnök: Kérem, hallgassuk meg az előadót!), akkor igenis fontos tényező, hogy ha lenne lehetőségem, akkor igénybe venném és autópályán eljutnék. Rendszeresen hallom, hogy: fizetnék már érte, csak mehetnék. Mindazon túl, amit elmondtam, talán legfontosabb hatása az Expo-nak a vállalkozásélénkítés, a nemzetet felrázó hatás. Szerepe a piacgazdaság kiépítésében, felgyorsításában, új technológiák hasznosításában. Magam tárgyaltam a Westinghouse elnökével, aki elmondta, hogy amennyiben lesz Expo, más jelentős ipari beruházást is hoz Magyarországra, mert olyan országban, aminek a neve éveken át naponta elhangzik a világban, érdemes befektetni. Végezetül: képviselőtársaim, kell egy nagy cél, egy feladat, aminek a megoldásáért érdemes munkálkodni. Egy nagyszabású, de azért nem fellegekben járó terv, mert nem sülyedhetünk a hétköznapi szürkeségébe. Valóban lehet infrastruktúrát fejleszteni Expo nélkül, de kedvezőbb Expóval. Kell az ésszerű áldozatvállalás is úgy, ahogy eleink tették száz évvel ezelőtt. Ha ők is kicsinyesek lettek volna, nem lenne ilyen szép parlamentünk, nem gyönyörködhetnénk az Adrássy útban vagy a Hősök terében. Kérem én, tisztelt Képviselőtársaim: hol szerepelt száz évvel ezelőtt a millenniumi földalatti terveinkben, beruházási tervekben, az 1991-es környezetvédelem haszna? Sehol. Mégis élvezzük és tisztelettel gondolunk a tervezőkre, a megvalósítókra. Remélem, bölcs döntésünk után hasonló tisztelettel gondolnak ránk is száz év múlva. Kérem, hogy a határozati javaslatot támogassák. (Taps.)

ELNÖK:

Köszönöm szépen. A Szabad Demokraták Szövetsége részéről Kuncze Gábor képviselő úr következik.

KUNCZE GÁBOR (SZDSZ):

Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Ahogy közeledtünk a világkiállítás megrendezésével kapcsolatos döntés meghozatalához, a szükségszerű viták során egyre inkább háttérbe szorultak a szakmai érvek, egyre inkább előtérbe kerültek az indulatok. Az Expo ellenzőit nevezték reakciósoknak, politikai bűnözőknek, a nép ellenségének, a vasárnapi újságban egyenesen hazafiatlan, rongy embereknek. A kiállítást elutasítók, a más véleményen lévők szerint politikai döntést hoztak például a fővárosi közgyűlésen, amikor az SZDSZ és FIDESZ-frakció tagjaiként egységesen nemmel szavaztak. Természetesen ugyanők szakmai döntésnek tekintik azt, hogy ugyanitt más frakciók egységesen igennel szavaztak. Hozzáteszem, hogy ha döntésünket a rendelkezésünkre bocsátott anyagok alapján hoztuk volna, valóban politikai döntésre kényszerültünk volna, mert azok gazdasági döntés megalapozására alkalmatlanok. Hogy vélekedjünk a Kormány döntéséről, amely a bécsi döntés végeredményének megismerése után egy nappal néhány órás tanácskozás eredményeként kijelentette, hogy Bécs visszalépése után kedvezőbb helyzetbe kerültünk, és akár egyedül is megrendezhetjük az Expót. Ez vajon egy szakmai megalapozott döntés volt? Most, hogy szakmai indokok egyelőre nem támasztják alá az Expo megrendezését, hallottuk az előterjesztőtől, hogy nem gazdasági kalkuláción, hanem politikai megfontolásokon alapuló döntést vár a Parlamenttől. Meggyőződésem, hogy a mesterségesen felkorbácsolt indulatok helyett megfontolt, a kockázatokat és az elérhető eredményeket egyaránt figyelembe vevő döntést kell hoznunk. Hozzászólásomat a továbbiakban ennek szellemében teszem meg. A munkanélküliség gyors növekedésével az utóbbi időben legnyomósabb érvként az került előtérbe, hogy a világkiállításra való felkészülés munkahelyeket teremt, a világkiállítás egyik haszna tehát már a

világkiállítás előtt jelentkeznek. Az állítás igaz, valóban új munkahelyek teremtéséről van szó. Számításaink szerint azonban nem felelnek meg az igazságnak, és ezért a közvélemény félrevezetését jelentik azok a korábbi állítások, melyek szerint százezer főt meghaladó, esetleg több százezres munkahelyteremtésről van szó a felkészülés időszakában. Katona Kálmán képviselőtársam az előbb ennél már reálisabb számot közölt velünk. Átlagos termelékenységgel, a 220 milliárd forintos ráfordítással és a hároméves kivitelezési idővel számolva mintegy 35 ezer új munkahellyel kalkulálhatunk. Ez azonban akkor igaz, ha mindent a hazai ipar állít elő. A programiroda egyik tanulmánya szerint viszont a hazai ipar a megrendelések mintegy 50-55%-ára számíthat, tehát a közvetlen munkahelyteremtés kisebb az előbb említetténel. A beruházások által gerjesztett többletkereslet figyelembevételével sem számolhatunk reálisan 45-50 ezer munkahelynél többel. Ez a foglalkoztatott létszám 1%-a. Most gondoljunk arra, hogy a jelenlegi folyamatok 5-10% körüli munkanélküliséget valószínűsítene, a segélyezés rendszere viszont 2,5-3%-os munkanélküliség kezelésére alkalmas. Beláthatjuk, hogy noha nagyon fontos dolog az új munkahelyek létrehozása, az alapprobléma azonban ezzel nem oldódik meg, az elmaradott térségek munkanélkülei ezzel nem jutnak új munkahelyekhez, a munkanélküli segélyezés kérdései továbbra is megválaszolatlanok maradnak, a világkiállítás ez ügyben nem tesz csodát. Ezek után vessünk egy pillantást a finanszírozás kérdéseire! A Kormány a költségvetésből 30 milliárd forintot kíván erre a célra fordítani. Az Állami Számvevőszék jelentése megkérdőjelezi ennek az összegnek a reális voltát, legfőbb megállapítása, hogy konkrét műszaki tervek hiányában az összeg alábecsült, reálisabbnak tekinthető 60-70 milliárd forint figyelembevételével számolni. További kockázatot jelenthet, ha a külföldi működő tőke nem a számított mennyiségben jelentkezik. Ezzel kapcsolatban vita bontakozott ki a sajtóban, magam pedig közvetlenül is a tanúja lehettem ennek a költségvetési bizottság ülésén. (A díszpáholyban helyet foglal a svéd király és kísérete.) A vita lényege, hogy szemben a programiroda azon állításával, mely szerint több milliárd dollárnyi potenciális befektetővel lehet számolni, az MNB- szándéknyilatkozatokat is átvizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a valóban tőkebefektetést valószínűsítő jelentkezések a szükséges összegnek csak egy töredékét teszik ki.

ELNÖK:

Tisztelt Országgyűlés! Az Országgyűlés nevében szeretettel köszöntöm a hazánkban hivatalos látogatáson tartózkodó és a díszpáholyban helyet foglaló vendégeinket, XVI. Károly Gusztáv svéd királyt, Szilvia királynőt és kíséretének tagjait. (Nagy tapssal, felállva köszöntik a vendégeket.) Öfelségének és kísérete tagjainak kívánom, hogy érezzék jól magukat és kellemes, jó benyomásokkal távozzanak Magyarországról. Megkérem a képviselő urat, folytassa a felszólalását.

KUNCZE GÁBOR (SZDSZ):

Remélem, tisztelt képviselőtársaim emlékeznek még arra, hogy a finanszírozás kérdéseiről beszéltem, arról, hogy a Magyar Nemzeti Bank és felkért független szakértők egyaránt kétségbe vonják a programiroda azon állítását, mely szerint több milliárd dollárnyi potenciális befektetővel lehet számolni, és arra a következtetésre jutottak, hogy a valóban tőkebefektetést valószínűsítő jelentkezések a szükséges összegnek csak töredékét teszik ki. Ehhez tegyük hozzá, hogy a programiroda elképzelései szerint a közművek, víz, csatorna, víztisztító, elektromos energia, gázellátás építése is vállalkozói alapon fog megvalósulni ötmilliárd forint hazai és kilencmilliárd forint külföldi működő tőke bevonásával. Ugyancsak a programiroda kimutatása tartalmazza azonban, hogy ezekre egyáltalán nem érkezett szándéknyilatkozat. Ha a külföldi és a hazai befektetők nem az elképzelt mértékben jelentkeznek, a költségvetés kockázata további 30-40 milliárd forinttal megnő, és összességében meghaladja a 100 milliárd forintot. A szándékok arra irányulnak, hogy a világkiállítást vállalkozói alapon kell megrendezni. A finanszírozás lehetőségeinek bemutatásánál azonban már láthattuk, hogy az elképzelés és a valóság egyelőre messze van egymástól. Kétségtelen, hogy a belföldi vállalkozók érdeklődése nagy a világkiállítás iránt. Vállalkozók alatt most az állami vállalatokat és a magánvállalkozásokat egyaránt értjük. Jelentős részüket azonban nem a tőkebefektetés lehetősége, hanem elsősorban a kapacitások kihasználatlansága motiválja, nem saját tőkéjét akarja kockáztatni, hanem állami megrendelésekre számít. Ekkor ugyanis, amíg számláit kifizeti, számára a világkiállítás akkor is haszonnal jár, ha az egyéb okok

következtében megbukik. A kisebb vállalkozók jól jövedelmező, gyorsan megtérülő befektetések, kereskedelmi vendéglátás iránt érdeklődnek, ők azonban az idegenforgalom növekedése miatt Expo nélkül is piacot találnak, az Expo következményeként óhatatlanul megugró ingatlanárak, bérleti díjak viszont esélyeiket rontják. Itt a siófoki kereskedőkre, vendéglátókra tett előbbi megjegyzésre reagálva megjegyzem azért, hogy sok érvet hallottam már az Expo mellett, de hogy a nap is ettől fog sütni és hosszú forró nyár lesz, ez most fordult elő. (Derűtség.) Az erőforrásokat az Expóra koncentráljuk, a kereslet más területeken csökken, ezért azon vállalkozók ezrei, akik Budapeستől távol működve nem tudnak a megvalósításban részt venni, hátrányosabb helyzetbe kerülnek, mint Expo nélkül. Nyomós érv a világkiállítás mellett, hogy az kikényszeríti az infrastrukturális fejlesztéseket, elsősorban a közúti közlekedés, hírközlés területén, és ezzel segít kitörni az elmaradottság állapotából. Ez is igaz, másrészt az is igaz, hogy az infrastruktúra fejlesztését Expo nélkül is végre kell hajtani. A különbség az időtényezőben van. Ha a világkiállítás miatt egy megadott határidőre kell a létesítményeket elkészíteni, ez a sürgősség okán valószínűleg növeli a költségeket. Másrészt a fejlesztések jelentős részét koncesszió formájában kell megvalósítani, ami a magasabb bekerülési költség miatt magasabb használati díjakat eredményez. Koncessziós megvalósítás esetén a befektető befektetése a használat során fizetett használati díjakból térül meg. Az előbbieket miatt az várható, hogy például a Budapest-Hegyeshalom autópálya igénybevételéért 700-800 forintot, az így megépült hidak egyszeri használatáért 40-50 forintot, az így készült közműveknél a jelenlegi víz-, csatornadíjak öt-hatszorosát kell megfizetni. Természetesen igaz, hogy nem kell autópályát igénybe venni, el lehet menni mellette is. (Mozgás.) De mit mondhatunk a csatornahálózat esetén, ha azt valaki esetleg nem akarja igénybe venni? (Élénk derűtség a bal oldalon.) Világkiállítás nélkül a fejlesztéseket az ország lehetőségeit is figyelembe véve, időben széthúzva, az említett többletráfordítások elmaradnak, a hazai vállalkozók nagyobb lehetőséget kapnak a bekapcsolódásra. Természetesen ekkor is sor kerülhet koncesszióban történő infrastruktúra-fejlesztésre. Tudnunk kell azonban, hogy ez a legdrágább beruházás. Most nézzük meg, hogy milyen a költségvetés helyzete a világkiállításig terjedő időszakban. Tudjuk, hogy a költségvetés 1991-re tervezett hiánya 78 milliárd forint. Ez nem tartható fenn a későbbi években, csökkentése mindenképpen kívánatos. A Parlament olyan törvényeket hozott a közelmúltban, illetve fog hozni a közeljövőben, amelyek közvetve vagy közvetlenül a kiadásokat növelik. Ilyenek: a kárpótlási törvény, az egyházi tulajdonról szóló törvény. Tudjuk, hogy a társadalombiztosítás a következő évtől egyre nagyobb deficittel számol, ennek következményei is a költségvetésre hárulnak. Nem látni annak a jeleit, hogy a költségvetés pozíciói javulnának. Ebből az következik, hogy a világkiállítás finanszírozására többletek nem állnak rendelkezésre, a szükséges pénzek vagy a bevételek növeléséből, magyarán: adóemelésekből vagy a kiadások átcsoportosításából, vagyis például az oktatásra, egészségügyre, kultúrára, a hátrányos helyzetben lévő települések támogatására, a nyugdíjak értékének megőrzésére fordítható összegek csökkentéséből teremthetők elő. A nagy kérdés az, hogy csökkenthetők-e ezek a kiadások, illetve növelhetők-e még az adóbevételek? További kérdésként merül fel, hogy a korábban levezetett 100 milliárd forintnyi kockázat hogyan kezelhető le, ha elfogadjuk a Pénzügyminisztérium elveit, melyek szerint sem a költségvetés hiánya, sem a külföldi hitelállomány nem növelhető tovább. További kérdés, hogy tisztában van-e a lakosság azzal, hogy mindezeket, beleértve a koncessziók miatti használati díjakat is, neki kell megfizetnie? Vajon ez esetben is támogatja-e a világkiállítást? Sikertelen kiállítás esetén nem vész-e kárba az ország oly nehezen megszerzett és még most is nagy veszélyeknek kitett gazdasági stabilitása? Tudják-e a vállalkozók, hogy bukás esetén a kisebb vállalkozások ezrei létükben kerülnek veszélybe? Bécs visszalépése következtében a kockázatok tovább nőttek. Biztos-e, hogy nem szükséges további költségvetési tehervállalás? Biztos-e, hogy a kettős helyszín-konceptió megbukása a külföldi befektetőket felénk fordítja, figyelembe véve azt is, hogy a City-konceptió Bécsben továbbél, az ebben résztvevő vállalkozók továbbra is ott fektetnek be. Biztos-e, hogy továbbra is számíthatunk a kalkulált 15-20 millió látogatóra, ami az idegenforgalmi megtérülés feltétele lenne? A programiroda három héttel ezelőtt készült előterjesztésében az olvasható, hogy kiemelten országos, nemzeti ügyet képviselő megoldás a világkiállítás ügyében nem képzelhető el. Biztos-e, hogy ez Bécs visszalépése következtében egy nap alatt megváltozott? Most már a világkiállítás országos ügy? Ha igen, milyen megoldásokkal? Hol látni az eddig készült anyagokban azokat a konkrét elképzeléseket, amelyek a vidék bekapcsolódását eredményezik. Természetesen ismerjük az érveket, amelyek az Expo mellett szólnak, Katona

Kálmán képviselőtársammal munkamegosztásban ezekről én akkor most már nem beszélnék. Úgy véljük azonban, hogy a megrendezés kockázatai igen kemények, ezek Bécs visszalépésével tovább nőttek. Az elérhető eredmények, várható hasznok puhák, ezek Bécs visszalépésével tovább puhultak, feltételezéseken alapulnak, sikeres megrendezés esetén is 1996 után jelentkeznek. A rendelkezésre álló anyagok alapján meggyőződésünk, hogy a világkiállítást a jelenlegi körülmények között vállalkozói alapon nem lehet, központi állami nagyberuházásként pedig nem szabad megrendezni. A Szabad Demokraták Szövetsége már 1989-ben fellepett a világkiállítás megrendezése ellen. Az azóta eltelt időszakban sem a megvalósíthatóság, sem a finanszírozás kérdéseiben nem látunk olyan pozitív változást, ami a világkiállítás megrendezésének létjogosultságát igazolta volna. Az előkészítés, a tervezett lebonyolítási konstrukció továbbra is egy állami nagyberuházás jegyeit mutatja, döntően az állam kockázatvállalásával. Bécs döntésével megteremtődött annak a lehetősége, hogy presztízsveszteség nélkül, a megnövekedett kockázatokra, a bizonytalanná vált hasznokra tekintettel visszalépünk a megrendezéstől. Az elénk terjesztett határozati javaslat nem alkalmas arra, hogy a Parlament döntést hozzon az egyedüli megrendezés mellett. Ahhoz, hogy ez ügyben megalapozott döntést hozzunk, részletes, a felvetett problémákra választ adó, mindenre kiterjedő megvalósíthatósági tanulmányt kell készíteni, ezt kell a Parlament elé terjeszteni, ekkor lehet ez ügyben megalapozottan döntést hozni. Az a változat, hogy most hozzunk döntést, és a Kormány utána végzi el a szükséges számításokat, nem elfogadható számunkra, ezért ilyen értelmű módosító indítványt nyújtottunk be. **Le kell szögeznünk, hogy a világkiállítás az ország modernizációjának, a világgazdasági integrálódásnak, az infrastruktúra fejlesztésének, Budapest rekonstrukciójának, a különféle régiók fejlesztésének nem az egyetlen, hanem csak az egyik lehetséges útja, nem előnyösebb, sőt a stabilitást veszélyeztető kockázatai, környezeti és szociális megfontolások alapján kedvezőtlenebb, mint más lehetséges megoldások.** Mi a magunk részéről a stabilitás megőrzését szem előtt tartó szerves fejlődés hívei vagyunk, a mindent kockára tevő, a csodavárára építő egyszeri kivételes megoldások helyett. Szükségesnek tartjuk az infláció gyors megfékezését, inflációveszélyes akciók helyett. Szükségesnek ítéljük a privatizáció gyorsítását, ez azonban nem azonos szűk rétegeknek az adófizetők széles tömegei terhére állami megrendelésekkel történő támogatásával. Mellesleg még annak sem látjuk garanciáit, hogy az állami megrendelések a magánszférát támogatják, és nem a jelenlegi állami vállalati struktúrát konzerválják. Szükségesnek tartjuk azon gazdasági törvények meghozatalát, amelyek a vállalkozók széles tömegei számára egyenlő esélyeket teremtenek. Szükségesnek tartjuk a munkanélküliséget kezelő haladéktalan intézkedések megtételét, a még mindig hiányzó szociális biztonság mielőbbi megteremtését, ezek pedig nem az Expót feltételezik. Szükségesnek tekintjük a hátrányos helyzetű települések támogatását, Budapest arányos fejlesztésének biztosítását, de elképzelhetetlennek tartjuk, hogy a döntések ne az önkormányzatok, hanem valamiféle központi állami hivatal, mondjuk világkiállítási kormánybiztos kezébe kerüljenek. Végül engedjék meg, hogy a múlt és a jelen egy-egy politikusától idézzek. Deák Ferenc mondta a következőt: "Bizonytalan eseményektől várni a kétes jövőt és eközben a nemzet erejét, létét, bizodalját és reményét napról napra mindinkább enyészni engedni helytelen, sőt káros számítás." A másik idézet Antall József miniszterelnök úrtól származik, aki a világkiállításról szólva egyik alkalommal azt mondta: "Színvonalban nem adhatjuk alább a bécsiéknél." Úgy legyen. Köszönöm a türelmüket. (Taps az SZDSZ padsoraiban.)

ELNÖK:

Köszönöm szépen. Következik a Független Kisgazdapárt vezérszónoka, dr. Pásztor Gyula képviselő úr.

DR. PÁSZTOR GYULA (FKgP):

Elnök Úr! Tisztelt Ház! Katona képviselő urat hallgatva oly sok szépet mondott a világkiállításról, hogy talán még az SZDSZ- nek is tapsolni kellett volna. Kuncze képviselő urat hallgatva viszont talán sírni

kellett volna a Háznak. Az igazság az, és a Kiszgazdapártnak az a véleménye, hogy ebben a kérdésben ilyen felkészítés mellett, amelyet kaptunk a Kormánytól, dönteni nyugodt szívvel nem lehet. (Taps a Kiszgazdapárt és az SZDSZ padsoraiban.) Mi sem bizonyítja ezt jobban, hogy én saját magam is most kaptam kézhez a Budapest- Bécs világkiállítás megvalósításáról szóló összefoglalót. Miután nem beszélhetünk most már Budapest-Bécs világkiállításról, miután a bécsi, nevezzük népszavazásnak, úgy döntött, hogy nem kívánják megrendezni, most már nekünk kell arról dönteni, hogy megpróbálkozunk-e azzal, hogy nem 1995-ben, hanem 1996-ban rendezzünk-e világkiállítást, pont abban az évben, amikor az olimpia is lesz. Mégis a Független Kiszgazdapárt úgy döntött, hogy a lehetőségét ennek elszalajtani semmiféleképpen nem lehet. Azonban ahhoz, hogy megfelelően tudjunk dönteni, mindenféleképpen a Kormányt fel kell hatalmazni arra, hogy 1991. szeptember 30-áig terjesszen az Országgyűlés elé a világkiállítás megrendezését szolgáló törvényjavaslatot. Én azt hiszem, illetve mi úgy gondoljuk, hogy amennyiben ezen időpontig a Kormány nem tud egy olyan programot, illetőleg egy olyan tervezetet - törvénytervezetet - az Országgyűlés elé terjeszteni, amelyben megnyugtató módon tudja azt bizonyítani, hogy a világkiállítás megrendezhető, akkor lesz időnk és módunk arra, hogy akkor ezt a törvényjavaslatot akár ne fogadjuk el. Ekkorra azt hiszem, hogy a Kormány olyan helyzetbe kerül, hogy olyan törvényjavaslatot, illetve olyan tanulmányt tud a kezünkbe adni, amelyben ki fogja dolgozni azt, hogy körülbelül mekkora teher fogja terhelni a költségvetést. Az előterjesztett határozati javaslattal kapcsolatban azonban meg kívánom jegyezni, hogy aggályaink vannak az indokolással. Nevezetesen azzal, és két mondatot olvasnék itt föl ebből a határozati javaslatból: Az egyik az úgy szól, hogy az Országgyűlés úgy ítéli meg, hogy szükséges a világkiállítás megrendezése. A másik mondat pedig úgy szól, hogy az Országgyűlés jelen határozatában egyértelműen rögzítve álláspontját a világkiállítás megrendezése mellett dönt. Nem szokás az indoklással foglalkozni, mert hiszen lényegileg egy törvénytervezetnek, vagy egy határozatnak a rendelkező része az, amelyik irányt adó, azonban ezt nem tudtam, és nem tudjuk említés nélkül hagyni. Tehát így ez tulajdonképpen azt rejti magában, hogy a Kormány már most egy végleges állásfoglalásra kényszerítené az Országgyűlést. De megjegyzem, hogy mindezeknek az ismertetése, vagy elmondása után is a korábbi álláspontját a Kiszgazdapárt fönntartja; azt, hogy a világkiállítás mellett van, és úgy gondolja, hogy ezt az esélyt ennek az országnak meg kell adni, de nem kívánok - mondom - belemenni sem az előnyeibe, sem a hátrányaiba, mert nincs a kezünkben olyan tanulmány, amelyből meggyőzően tudnánk dönteni. És ezzel én be is fejezem a felszólalásunkat, miután fölöslegesnek tartjuk azt, hogy ebből politikai kérdést csináljunk, hogy a Kiszgazdapárt azon a véleményen van, hogy az Országgyűlés ezt a beterjesztett határozatot fogadja el, természetesen megfelelő módosítással, amely módosítási indítványunkat megtesszük, és a végleges döntést tulajdonképpen majd csak 1991. szeptember 30-án hozza meg. Köszönöm a figyelmüket. (Taps az FKgP padsoraiban.)

ELNÖK:

Köszönöm szépen. Következik Pál László képviselő úr, a Magyar Szocialista Párt vezérszónoka.

PÁL LÁSZLÓ (MSZP):

Elnök Úr! Egy történelmi eseménynek lehet színhelye a Parlament. Szeretnék lecsatlakozni nagyon sok kérdésben az előttem szóló kiszgazdapárti véleményhez. Az a helyzet, hogy elő is terjesztettük, önök előtt ott van a módosító indítványunk, amelyik azt javasolja, szeptember 30-ával tárgyalja a végleges döntését a Parlament, most elkötelező jelleggel ne foglaljon még véglegesen állást. Azt hiszem, hogy közismert az, hogy a Magyar Szocialista Párt megalakulása óta támogatja a világkiállítás gondolatát. A támogatás kezdetben nagyon erős volt, és az elmúlt időszakban az idővel arányosan ez a támogatás megkopott. Nem fogyott el, ma is azt mondjuk, hogy azoknak a céloknak az elérésére, amit többek között a programirodának az előttünk ma kiosztott anyaga is tartalmaz, egy módszer a világkiállítás, egy eszköz a világkiállítás, és egyelőre jobb eszközt mi nem látunk. De nem vagyunk meggyőződve, hogy az

események megváltoztatását követően, a bécsi módosításokat követően, és más szempontok megváltoztatását követően is ez a legalkalmasabb eszköz. Erről még meg kell bennünket győzni a Kormánynak is, erre szeretnék javasolni az elkövetkező háromhónapos munkát. Ugye, induláskor az Expo gondolata egy nagyon széles körben támogatást nyert gondolat volt, egy nagyon hasznos, sőt mondhatnám, hogy többek által zseniálisnak ítélt gondolat volt, hiszen nekünk is kellett a nyitás a világba, és úgy tűnt, hogy ránk is nagyon nagy szüksége van a világnak. Talán ez egy olyan kérdés, amiről nem sokat beszéltünk most, de amikor azt fogjuk vizsgálni az elkövetkező hónapokban, hogy megvan-e a befektetési szándék Magyarországra vagy nincs meg, én kérek mindenkit, aki ezen dolgozik, hogy rendkívül korrekten figyeljen oda a jelenségekre. Abban az esetben, hogyha Magyarország egy valóban izgalmas ország, egy olyan ország, ahova érdemes befektetni, amelyben perspektívát lát a tőke, akkor el fog jönni. Ha nem lát bennünket ilyenek, akkor vegyük észre, és abban az esetben, hogyha nem lát bennünket ilyenek, akkor nem tudunk világkiállítást sem rendezni. Mi nagyon sajnáljuk az elveszített időt, azt hiszem, hogy együtt a többiekkel, hiszen 1991 közepén a világkiállítás előkészületeinek sokkal előbbre kellene állni, mint ahogy állnak. Ez nem a programiroda hibája. Ez azoknak a vitáknak az eredménye, amelyet részben politikai síkra sikerült terelni. Minket meglep az, hogy vannak politikai irányzatok, amelyek meg vannak győződve arról, hogy bármit tesznek, az hibátlan és jó lesz. És vannak olyan politikai irányzatok, amelyek meg vannak győződve, hogy a másik fél bármit tesz, az biztos rossz. Én azt hiszem, hogy világkiállítást vagy bármilyen más rendezvényt lehet jól is csinálni, meg rosszul is csinálni. Hát egyelőre nem tudjuk, hogy hogyan fogjuk megcsinálni ezt a rendezvényt. Én szeretném, hogyha a Kormány meggyőzne bennünket arról, hogy jól. Az elhangzott érvek és ellenérvek után nem célszerű belemenni, hiszen a munkamegosztás megtörtént. Katona Kálmán elmondta a pozitívumokat, Kuncze Gábor elmondta a negatívumokat, én azt hiszem, hogy ugyanezeket fel tudnám sorolni. De egyet szeretnék azért kiemelni a problémáim közül. Azt hiszem, hogy nemcsak az én problémáim, hanem frakciómé is, pártomé is, de talán szélesebb köré is. El kell dönteni, hogy hidakat merre akarunk építeni: a jövőbe vagy a múltba? Egyszerre a kettő nem fog menni. Én félek, hogy a világkiállításnak nem azok a kérdések az ellenpontjai, amit Kuncze Gábor elmondott infláció és munkanélküliség címén. Ellenpont az, hogy tudunk-e egyszerre kárpótlási törvényt végrehajtani és hidakat építeni a jövőben. Valószínű, ez a kettő együtt nem fog összejönni. Az utóhasznosítás tekintetében úgy érzem, hogy tovább kellene lépni lényegesen az eddig elvégzett munkálatokon. Az általam ismert, vagy előttem ismert koncepciója a programirodának utal arra, hogy lesz 1995, illetve 1996 után is egy korszak Magyarországon. De érdemes lenne erre sokkal nagyobb súlyt helyezni. Hiszen azok a célok, amiről a legelején beszéltem és mindannyian beszéltünk: mit szolgálhat egy világkiállítás, azok valószínűleg megvalósíthatók más cím alatt is, ha találunk ilyen címet. Ez a más cím az utóhasznosítás lehet még. Egy modern, jól megközelíthető, jó kommunikációval ellátott infrastruktúra, épületekkel, pavilonokkal, irodaépületekkel, kommunikációs felszereléssel, szálláslehetőségekkel, nagyon sok mindent szolgálhat. Például azt, hogy Budapest az évezred végére kelet-európai gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi innovációs központtá válhassék. Ehhez nagyon jó infrastruktúra jöhet létre, beleértve a szellemi infrastruktúrát is. Szó esett már az egyetemi környezetekről, akadémiai intézményekről, amelyek ott vannak az elképzelt objektumok mellett. Szeretném felhívni a programiroda figyelmét, hogy ezekre a szempontokra is legyen figyelemmel, hiszen nem 1996 végéig kell amortizálnunk nekünk mindazt, amit oda be szeretnénk fektetni. Alapvető problémának tartom, hogy a szeptemberre beterjesztendő törvényben a hatásköröket nagyon komolyan meg kellene vizsgálni. Ha belegondolnak, hogy a világkiállítás kérdéskörében kinél milyen jogok vannak, kiderül, hogy az Országgyűlés, a Kormány, a főváros, a kormánybiztos, a kerületek és tulajdonképpen a lakosság minden csoportja felelősnek és jogosultnak érzi magát ennek a fejlesztésnek az elvégzésében. Azt hiszem azonban, hogy megcsinálni valamit, egy ilyen nagy ügyet, csak együttesen, együttműködésben lehet. Egy ilyen ügyet megakadályozni bárki tud. Ha valamelyik eleme ennek a hierarchiának, vagy ne nevezzük hierarchiának, a különböző szintű önkormányzatoknak azt mondja, hogy nem, akkor meg tudja akadályozni. Ezért egy ilyen típusú rendezvény megvalósítása egy speciális jogrendet fog igényelni, amit szintén célszerűnek tartanánk, ha a Kormány szeptember végére elővezetne. A lényeg az, hogy támogatólag vesszük tudomásul azt, hogy tovább dolgozik a Kormány a világkiállítás új alapokra helyezett gondolatain, javasoljuk azt, hogy kompletten, a feltételeket - jogi, pénzügyi,

gazdasági feltételeket -, célokat terjessze be a Parlament elé, ehhez a szükséges módosító indítványokat mi is előterjesztettük. Köszönöm szépen. (Taps a bal oldalon.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. Következik Frajna Imre képviselő úr, a Fiatal Demokraták Szövetségétől.

FRAJNA IMRE (FIDESZ):

Elnök Úr! Tisztelt Ház! Megtörtént az, amire a Bécs- Budapest világkiállítás ellenzői és támogatói a legkevésbé sem gondoltak, a bécsi szavazáson a lakosság nagyarányban leszavazta az Expo rendezésének az ötletét. Nem a nagyberuházások ellen szavaztak, hiszen ugyanakkor "igen"-t mondtak a vízierőmű építésére, hanem az Expót nem akarták. Dacára a csuda szépek és jónak, amit a politikusoktól hallottak, fittyet hányva a közvélemény-kutatásoknak, amelyek szerint ők kiállításpártiak, az osztrák kormány szívbjaj nélkül lemondja a rendezést, egy csöppet sem aggodalmaskodva azon, mit fog szólni ehhez Magyarország, mit fog szólni a BIE. Számukra az volt a fontos, hogy a nép rossz ötletnek minősítette az Expót, ezért el kell állni tőle. Érdekes kérdés, hogy mi az oka az elutasításnak? A nagy rendezvényektől való félelem? A rengeteg turistától való idegenkedés? Vagy talán nem akarnának a sógorok Európához tartozni, esetleg félnek a dinamizálódó impulzusoktól? Aligha. Ausztria nem állt el attól, hogy az osztrák állam fennállásának ezeréves évfordulóját méltó módon megünnepeljék, persze erejükhez mérten, világraszóló hacacaré nélkül. Figyelemre méltó mértéktartás ez. A turizmustól sem idegenkedhetnek olyan nagyon, hiszen köztudott, hogy Ausztria sokkal nagyobb idegenforgalmat bonyolít le, mint a hozzá hasonló nagyságú országok legtöbbje, ráadásul mindehhez jól kiépített infrastruktúra áll a rendelkezésre. Az Európához tartozás pedig a világkiállítás indokaként fel sem merült, mint ahogy az természetes is az Expók esetében, kivéve Magyarországot, hiszen a nevében is benne van: világkiállítás. Semmi köze az Európához való tartozáshoz, sem Cukuba, sem Párizs esetében. Különben sem hisszük, hogy parádéval, cifra nyomorúsággal amolyan huszárosan át lehetne ugrani azt a szakadékot, ami minket a fejlett világtól elválaszt, és a hagyományos történelmi elmaradottságunk eredménye. Az efféle nagy ugrások vége általában azonos: a szakadék mélye. Vajon a bécsiek mért szavaztak "nem"-mel tisztelt képviselőtársak? Talán, mert pontosan tudták, szemben a magyar lakossággal, hogy mit is jelent a világkiállítás, hogyan érinti ez őket? 1. Ausztriában a kerítésen belüli Expót teljesen a magántőke finanszírozta volna, amire ott meg is voltak a megfelelő garanciák. Azonban a hozzá csatlakozó infrastruktúra-fejlesztés, ami relatíve kisebb feladat, mint Magyarország esetében, hisz összehasonlíthatatlanul fejlettebb régióról van szó, az állam fizette volna. Ebből pedig az adófizetők nem kértek. Miért nem? - vetődhet fel önökben. Bécsben nem kellenek utak, hidak, metrók? De kellenek, csak hogy nem abban a szerkezetben, nem arra a szoros és ezért jóval többbe kerülő határidőre, amit az Expo igényelne. Hát miért nem valósítják meg vállalkozásból? - hangzik a következő kérdés. Azért, mert jól tudják, mit érdemes vállalkozásból megvalósítani és mit nem. Mire vállalkozik a tőke és mire nem. Azt hiszem, bízhatunk a tapasztalatainkban, hiszen ők nemcsak álmodják azt a sokat emlegetett piacgazdaságot, hanem csinálják is. Nagy különbség. A magántőke Magyarországon nem keresi az infrastrukturális beruházások jórészét, hiszen nagy tőkeigényűek és lassú megtérülésűek. A koncessziós megvalósulás pedig óhatatlanul drágítja az infrastruktúra igénybevételét. Mert nemcsak azt kell mondani, hogy koncesszióban megépül a szükséges szennyvíztisztító, autópálya és híd, azt is hozzá kell tenni, hogy ez mennyivel emeli a csatornadíjakat, az autópálya- használati díjat, ami idáig nálunk nem volt, vagy kell-e fizetni hídpénzt. 2. A világkiállítás megrendezése óhatatlanul megindítja az Expo által érintett területeken a telek és ingatlan spekulációt, ami értelemszerűen emeli a lakbéreket is. A bécsi polgár ebből nem kért világszenzáció ide vagy oda. 3. A sógorok azt is jól tudják, mivel jár egy ilyen rendezvény, hiszen jóval nagyobb az idegenforgalmuk, és úgy látszik nem kérnek a világkiállítással járó felfordulásból, zsúfoltságból, környezeti ártalmakból sem, ahogy a keleti menekültekkel kapcsolatos veszélyekről ne is beszéljünk. Végül, de nem utolsósorban, ők talán azt is érzik, hogy ennek a világkiállításnak a történelem igazából

elmosza az apropóját. Hidak két világrendszer között. Ez ma értelmét veszített dolognak tûnik. Ezen bánkódni vagy örülni politikai izlés dolga, de tudomásul nem venni döreség. Észre kell vennünk tisztelt képviselõtársak, hogy Ausztria visszalépésével gyökeresen új helyzet állt elõ. Eddig minden elõkészítõ munka arra irányult, hogy Budapest és Bécs közösen rendezze az Expót, úgy ahogy. Kidolgozott témája is csak ennek az eseménynek volt. Hogy mit jelent egyedül rendezni a világkiállítást, azt most senki sem tudja. Értékelhetetlenek azok a kijelentések, hogy majd a külföldi tõke jobban érdeklõdik Budapest iránt. Ez vagy teljesül, vagy nem. Legalább olyan meggyõzõnek látszik, hogy a tõke Bécs és Budapest kedvéért jött volna, azonban neki egy önálló Budapest rendezés túl kis falat. Ezt egyébként az Expót támogatók hangoztatták korábban. Hasonló a helyzet a turistákkal. Az világos, hogy így nem oszlana meg a két város között, ha eljönnek egyáltalán. Lehet, hogy egy közös kiállításra eljöttek volna, azonban csak egy budapesti nem elég érdekes nekik, ezért nem jönnek. Ugyanezt elmondhatjuk a kiállítókra is. Összegezve: az egyedüli rendezvény egyáltalán nem csökkenti a kockázatot, de egy valami biztos, még senki nem vizsgálta õket. Az is logikusan hangzik, hogy infrastrukturális fejlesztések nem ugyanazok egy közös, mint egy egyedüli rendezés esetén. Megint csak egy dolog biztos, erre sem készültek fel. Az önálló Expo tematikája még kidolgozatlanabbnak tûnik, egész egyszerűen nincs neki. **Tematikus szakkiállítás téma nélkül olyan, mint a kóser szalonna - nincs. (Derûltség.) Nem kisebbek a gondok az idõpont körül sem. Az 1995-ös rendezés esetén a BIE nekünk adná a jogot, erre korábban ígéretet tettek. Azonban 1996 esetén újra kellene jelentkeznünk, természetesen versenyeznünk többi esetleges ajánlkozóval együtt. Tekintettel arra, hogy az +A"-kategóriás világkiállításokat 10 évenként rendezik, legközelebb 2002-ben lehetne illet tartani. Mi eleve a +B"-kategóriára jelentkezhettünk csupán, ezek pedig úgynevezett szakkiállítások. Az 1996-os idõpont és a beterjesztett javaslat indoklása által sugallt államalapítási évfordulónk nem nevezhetõ témának. Az rendben van, hogy Magyarország mit állít ki, de mit fognak bemutatni a többiek? Hogyan lehet ehhez kapcsolódni? Be kell látnunk: Magyarország fennállásának 1100 éves évfordulója - bármily kedves is nekünk - mégsem sorsfordulója az emberi történelemnek, szemben Amerika felfedezésével vagy a nagy francia forradalommal. Erre világkiállítást szervezni enyhén szólva hiányos történelmi ismeretekre vall. Végül: a Kormány olyan dologban kéri a Parlament állásfoglalását, amirõl még õ sem tudja pontosan, hogy micsoda. Ezt nem szabad megtenni. Ebben a helyzetben egyetlen dologról dönthet most az Országgyûlés: megbízza a Kormány illetékes kormánybizottságát, hogy vizsgálja meg az 1996-os Expo megrendezhetõségét, és terjessze a Parlament elé az erre vonatkozó témavázlatokat, megvalósíthatósági tanulmányt. Az általunk beadott, SZDSZ-szel közös módosító indítvány is erre vonatkozik. E nélkül az Expót elutasítani épp úgy hiba volna, mint látatlanban elfogadni. Idõnk még van mindenre, hisz a BIE-szabályzat szerint a +B"-kategóriás világkiállítás esetén három évvel a rendezvény elõtt kell jelentkezni - s ha valamivel, hát ezzel nem lehet spórolni, különben most az Országgyûlés csak az 1996-os Nagy Nemzeti Meglepetésre adhatja az áldását. S hogy ez mi? Majd meglátják õk - hisz az már egy másik Parlament lesz. (Taps a bal oldalon.) (Az elnöki széket dr. Szûrös Mátyás foglalja el.)**

ELNÖK:

Köszönöm. Szólásra következik dr. Czoma László független képviselõ. (Közbeszólások a jobb oldalról: a kereszténydemokraták.) Bocsánat! Még Csépe Béla következik, elnézést kérek. Megadom a szót Csépe Béla képviselõ úrnak, Kereszténydemokrata Néppárt.

CSÉPE BÉLA (KDNP):

Elnök Úr! Tisztelt Ház! Engedjék meg, hogy azzal a benyomással kezdjem: két parlamenti frakciónak a határozott elutasító véleménye után én mégis úgy érzem, hogy ebben a témában megjelentek a kibontakozás körvonalai, és meggyõzõdésem, hogy mégis csak elindultunk azon az úton, hogy talán mégis lesz világkiállítás. Ezzel megelégedtem modnanivalóm lényegét, de engedjék meg, hogy ezt

részletesen is indokoljam. A nemzet közvéleményét rendkívül erősen foglalkoztatja most már ez az ügy, úgyhogy nagyon örülünk annak, hogy végre, itt van a Parlament előtt. Sokan kérdezték, kérdezik, hogy miért kell ezzel a Parlamentnek foglalkozni. Véleményünk szerint föltétlenül a Parlament elé tartozó kérdés, mert az egész nemzet közvéleményét foglalkoztató, jövőjét befolyásoló kérdés, amely föltétlenül ide tartozik. Megítélésünk szerint ebben az ügyben nyilvánvalóan a Kormány a főszereplő. A népszavazás gondolatával azért nem értünk egyet, mert nyilvánvaló: annak a döntésnek szakvéleményekkel megalapozottan kell majd megtörténnie - felfogásunk szerint is szeptember végén -, és ez az egyes állampolgárnak nyilván nem áll rendelkezésre. Az időtényező ebben a kérdésben rendkívül fontos. Azt hiszem, hogy ez az időtényező befolyásolta azokat az eseményeket, amelyek a közelmúltban történtek - a Kormány gyors döntése, stb. Sürget az idő. Ez a határozati javaslat, amelyről most tárgyalunk, a mi felfogásunk szerint sem jelenti semmiképpen azt, hogy a Parlament eldöntötte a világkiállítás megrendezését. Ezért jogilag mi is problémásnak látjuk a határozati javaslat első pontját, amennyiben konkrétan arról szól, hogy döntünk a rendezésről. Az előterjesztésben is hallottuk viszont, és általában, tájékozódásunk szerint is ez a Kormány álláspontja: itt arról van szó, hogy most már, ha nem akarjuk ezt a lehetőséget elszalasztani, meg kell adni a felhatalmazást a Kormánynak, hogy a kérdést megfelelően előkészítve majd szeptember 30-áig nyújtsa be a törvényjavaslatot, és nyilvánvalóan akkor fog megszületni a döntés. Ez jelentős különbség! Mi sem azon az állásponton vagyunk tehát, hogy ez a jelenlegi helyzet, a jelenlegi anyagok, jelenlegi felmérések elegendőek ahhoz, hogy itt most egy ilyen felelősségteljes döntés szülessen. Nem erről van szó. Viszont szükséges a felhatalmazás, ha egyáltalán még ebben a témában talpon akarunk maradni. Fölmerült a kérdés, hogy Bécs közönségének a döntése - amennyiben nem kívánják a világkiállítást - alapvető változást hozott-e a témában. A mi megítélésünk szerint jelentős, de nem alapvető változást hozott, hiszen hallottuk - ismételni nem akarok -, igen sok olyan tényező van, amely a bécsi döntés alapján egy kissé még kedvezőbbé teszi a helyzetünket. A gondok és a nehézségek sok esetben fokozódnak, de van sok olyan elem, ami által valamivel kedvezőbbé vált a helyzet. Az egyes embereknek és nekünk is, nyilvánvalóan a pozitívumokat és a negatívumokat kell mérlegelni, és aszerint kell dönteni. Engedjék meg, hogy a pozitívumokból kiemeljem: megítélésünk szerint a világ közvéleménye elé való kilépésünkhöz, Európába való belépésünkhöz mindenképpen üdvözlőnk kell ezt a lehetőséget, mert ez a világ közvéleménye elé való kilépésünknek egy konkrét formája, amit nem szabad elszalasztani. Ebben nemcsak Magyarország szerepel, semmiképpen nemcsak Budapest; és nemcsak Magyarországnak, hanem az egész kelet-európai térségnek, az új demokráciáknak lehet egy világviszonylatban történő újabb elismerése: ez a világkiállítás - ha sikerül megrendezni. Feltétlenül szeretnénk hangsúlyozni a Budapest és vidék összefüggést. Sohasem voltunk azon az állásponton, hogy ez csak a budapestiek ügye. Semmiképpen. Amikor a fővárosi önkormányzat újból foglalkozni az üggyel, figyelembe kell hogy vegye az egész ország elvárását, tehát ez semmiképpen nem egy korlátozott budapesti ügy. Éppen ezért gondolunk mindenképpen arra, hogy ebben a megváltozott helyzetben, amikor már nem Bécs-Budapestről van szó, a vidéket nagyobb mértékben kell majd a projektekben részesíteni. A pozitívumoknál maradván még, én is kiemelném az infrastruktúra létesítésének a rendkívüli fontosságát, ami ehhez a világkiállításhoz kapcsolódik. Még jobban kiemelném azonban a gazdaság mindenképpen szükséges intenzifikálásának az ügyét, mert ehhez ez egy kapóra jött alkalom. Van az úgynevezett multiplikátor hatás a gazdaságban. Megítélésünk szerint ez a világkiállítás pontosan betöltheti a multiplikátor hatást. Márpedig, ha a gazdaság terén előre akarunk lépni, akkor bűn lenne elszalasztani egy ilyen alkalmat. Én is kiemelném, habár ez már ismétlés, a munkanélküliség ügyét. Akármennyi munkanélkülit tudunk kiváltani ezzel a lehetőséggel, az mindenképpen pozitív. Tisztában vagyunk a negatívumokkal, illetőleg a veszélyekkel, a kockázatokkal. Alapvető probléma - már elhangzott - a költségvetés megterhelése. Alapvető probléma nyilván, ezzel összefüggésben, a lakosság megterhelése. Valóban, senki nem akarhatja azt, hogy a lakosság, az amúgy sem elegendő életszínvonal terhére rendezzünk világkiállítást valamiféle presztizs-okokból. Úgy vélem, erről szó sincs, hogy ilyen módon közelítenénk meg a világkiállítást. Egyesek azt mondják, hogy nem a kilábalást segíti majd elő a világkiállítás, hanem gazdaságilag ezzel még mélyebbre zuhanunk. Ezzel messzemenően nem értünk egyet, hiszen ha sikerülne ezt a bizonyos gazdasági intenzitást növelni, megragadni ezzel, akkor úgy véljük, hogy erről szó sem lehet. Valóban veszély, hogy ez a világkiállítás esetleg a meglévő gazdasági programok kárára történne. Mindenképpen el kell kerülni, hogy a nagy szükségként már megjelenő

szerkezetátalakítás kárára történjen, tehát veszteséges vállalatok a világkiállítás ürügyén tudjanak életben maradni, mert amennyiben ez történik, akkor valóban olyan probléma kerül bele ebbe az egész ügybe, ami nem kívánatos. De mindezen pozitívumok és veszélyek mérlegelése alapján megjelennek a megrendezésnek bizonyos alapelvei, amelyeket szeretnénk leszögezni. Ezek. Vállalkozói alapon, nyilvánvalóan nem a költségvetés kizárásával, mi úgy fogalmazzunk, hogy a költségvetés részvételét optimálisan a minimálisra kell csökkenteni. De elsősorban a vállalkozói terület az, amely most már az új gazdasági körülmények között él, és élni akar. Úgy véljük, hogy a költségvetési rész alapvetően összefüggésbe hozható a BIE által - a Nemzetközi Világkiállítási Szervező Iroda által -, majd a szerződésben rögzített követelményekkel, amelyért nyilván a magyar államnak garanciát kell vállalni. Tehát elsősorban ide koncentrálódik a költségvetésnek az ügye. Az infrastruktúra kiépítése már inkább a vállalkozói szféra. Tehát a megrendezés alapelvei lényegében abban foglalhatók össze, hogy vállalkozói alapon, és az egész ország részesüljön belőle. A vidék semmiképpen nem lehet mostoha. De ugyanakkor azt is tudjuk, hogy kell egy központ, kell egy centrum, tehát Budapestnek a szerepét és jelentőségét sem lehet ebben csökkenteni. Ha a megrendezés alapelveit ilyen módon lerögzítjük, akkor fölmerülnek a megrendezésnek bizonyos feltételei. A KDNP elnöksége foglalkozott ezzel a kérdéssel, és úgy foglalt állást, hogy amennyiben Ausztria kormánya akként dönt, hogy Ausztria nem vesz részt a világkiállítás megrendezésében - és ez már nyilvánvaló -, akkor Magyarország egyedül is rendezze meg. De ehhez olyan feltételek teljesítése szükséges, amelyek a következőkben foglalhatók össze. Az Expo műszaki, gazdasági és szervezeti előkészítését új alapokra kell helyezni, amelynek célja a BIE által meghatározott részvételi követelmények minimális költségekkel való teljesítése. Széles körű egyeztető tárgyalásokon kell az önkormányzatokkal az egyetértést biztosítani. Az Expóhoz kapcsolódó egyéb befektetési és beruházási szándékokat költséghaszon-elemzéssel külön-külön tételesen szükséges megvizsgálni és értékelni. Az Expo tematikája tartalmazza a honfoglalás 1100. évfordulójának a gondolatát és a környezetbarát szemléletet. A megrendezés minden fázisában biztosítani kell a teljes nyilvánosságot. Ezek után a megrendezésnek a követelményei merülnek fel, amennyiben megszületik a döntés, és ezen alapelvek alapján megindul a munka. Úgy véljük, úgy legkésőbb szeptember 30-áig szól a határozati javaslat, de jó lenne, ha egy kicsit előbb, szeptember 15-éig áttekinthetően megjelenének azok a területek, hogy a vállalkozói résznek a konkrét felmérése, a projektek bemutatása, a gazdasági számítások elvégzése, az önkormányzatokkal való egyeztetés, tárgyalás, és ilyen módon, mindezeket túljutva, az ügy az egész ország szívégyévé válhat. Hozzáfűzném ehhez, hogy nyilvánvalóan a Parlamentnek, amennyiben ez a határozat megszavazásra kerül, együtt kell működnie a Kormánnyal. Mi úgy véljük, hogy föl kellene állítani egy ilyen kontroll bizottságot, amely nem a konkrét feladatot végzi, hanem a Parlament szempontjából a kapcsolatot tartja, és szakértők közreműködésével működik. Engedjék meg, hogy befejezésként egy-két konklúziót még levonjak, és reflektáljak egy-két itt elhangzott véleményre, megjegyzésre. A felelősség értelmezése. Sokszor halljuk a világkiállítással kapcsolatban, hogy felelőtlen dolog belevinni az országot egy ilyen vállalkozásba. Én úgy vélem, hogy ha miután e határozat elfogadásával a Kormány megkapja a kellő felhatalmazást, és ha megfelelően előkészített törvényjavaslat elé kerül - hangsúlyozom, hogy megfelelően előkészített, ott a gazdasági számítások is nyilván szerepelni fognak -, tehát mindezek után, ha ez megvan, akkor vállalhatjuk-e azt a felelősséget, hogy elszalasztjuk ezt a páratlan lehetőséget, amelynek a lényegére, a gazdasági jelentőségére az előbb már utaltam. Tehát a felelősséget én mindenféleképpen fordítva értelmezem, és nyilvánvaló dolog, hogy ebben bizonyos kockázat és vállalkozás benne marad. De akkor, amikor mi a vállalkozókat, az ország lakosságát arra buzdítjuk, hogy vállalkozzon és kockáztasson, hiszen másképpen nem megy, akkor ez alól nem vonhatja ki magát sem a Kormány, sem a Parlament, tehát globálissá válik a vállalkozás és a kockázatnak a vállalása. Ez nem azt jelenti, hogy megalapozatlanul, valamiféle huszárugrással akarunk mi a cifra nyomorúságból kikerülni. Ellenkezőleg. Komoly, gazdaságilag megalapozott döntéssel nem szabad azt a felelősséget vállalni, hogy egy ilyen lehetőséget elszalasztunk. A milleniummal, az 1100. évfordulóval kapcsolatban. Ez nyilvánvalóan egy érzelmi töltést ad ennek az ügynek. De nem azt jelenti, hogy érzelmi alapon kell ezt megrendezni. De ugyanakkor igen fontos az érzelem is, igen fontos a nemzetnek valami közös ügy, közös cél érdekében való összefogása, ami mindenképpen növeli a nagyon hiányzó bizalmat a jövőben, tehát ez nemcsak egy gazdasági lehetőség, hanem egy lehetőség arra is, hogy egy konkrét ügy kapcsán a nemzet összefogjon. Tehát nem érzelmi alapon mondjuk, hogy a világkiállítás

megrendezésre kerüljön. Nagyon is konkrét gazdasági alapon, de ezt a részét mindaz, ami érdemi szféra, nem szabad kihagyni belőle. Az, hogy az 1100. évfordulót ezzel együtt ünnepeljük, ez tulajdonképpen egy tiszta véletlen. Tehát szó sincs arról, hogy a történelmi dátumokat egészen másképpen értékeljük, hanem ez egy elénk kínálkozó lehetőség, a kettő véletlenül egybeesik, lényegében a bécsi döntés következtében egy évvel kitolódik, és annál inkább meg kell ragadni ezt a lehetőséget. Engedjék meg, hogy egy-két elhangzott véleményre reflektáljak. Kuncze Gábor hozzászólásában többször szerepelt ez a szó, ez a kérdés, hogy "biztos-e". Ez engem nagyon megragadott, mert rávilágít valamiféle lélektanára a megközelítésnek a szabad demokraták részéről. (Kuncogás.) És lényegében én az előbb erre már megadtam a választ és a felfogásunkat. Bizonyos kockázatvállalásnak, vállalkozói jellegnek mindenképpen benne kell maradni, benne fog maradni, anélkül nem lehet, mert ha mi csak akkor rendeznénk meg a világkiállítást, ha itt és most az akták hegyével biztossá tudunk tenni mindent, akkor nincs világkiállítás. Így nem lehet elindulni. Viszont ez a szellemi összefüggés, amire én céloztam, a nemzeti alkotóerőnek, a nemzeti alkotókészségnek az összefogása, ha ezt sikerül megszervezni, és megnyerni a magyar népet arra, hogy összefogjon, akkor ez már egy biztosítéknak nevezhető. Nem a biztos fogalma ez, de már valami biztosítékot mindenképpen jelent. Semmilyen ügyet nem lehet megvalósítani, ha nem hiszünk benne. És azt hiszem, ez is ennek a kérdésnek is a lényegéhez tartozik. Szó sincs arról, hogy mi, a kormánypártok valamiféle központi állami nagyberuházást akarunk megvalósítani. Azt hiszem, az előbbi modandóm ezt már alapvetően cáfolta. Tehát nem akarunk visszakanyarodni a központi állami nagyberuházásoknak a korszakába. Szeretném megemlíteni a Deák Ferenc-től vett idézetet, mely szerint - én most nem tudom hirtelen szó szerint visszaidézni, de arról van benne szó - nem szabad bizonytalan dolgoktól függővé tenni a jövőt. Ezzel mélységesen egyetértünk, hiszen Deák Ferenc szelleme előtt hódolunk. Ez így igaz. De ebben a világkiállítás ügyében nyíltan azt látjuk, én úgy fogalmaznék, hogy azt sem szabad, hogy a jövőtől megtagadni egy ilyen lehetőséget; egy lehetőséget a jobb jövő érdekében mindenképpen meg kell ragadni. Tehát ez egy másfajta megközelítés. Mi úgy véljük, hogy Deák Ferenc-től ez az idézet nem egészen vág ide. Mi sem akarjuk kitenni bizonytalan dolgoknak az országot, de az előbb céloztam arra, hogy a magyar szellemnek a fölrázásával, ezzel a megfelelő gazdasági előkészítéssel mégis csak úgy véljük, hogy megvalósítható ez a páratlan vállalkozás. Elhangzott, hogy "Híd a két világ között", mert volt egy ilyen érv a világkiállítás megrendezése mellett, és ez most már értelmetlenné vált volna. Mi nem érezzük azt, hogy ez értelmetlenné vált, persze jelentőset változott a világ. De Kelet-Európa a maga tömegeivel még nem lépett be igazán a világba, a nyugatba, az európai belépés még nincs meg, tehát a hidat még építeni kell, és amire a bevezetőmben is, az első részben céloztam, az egész kelet-európai térség jelenik meg tulajdonképpen ezzel a világkiállítással, és ha most mi, magyarok szerencsére élen járunk - még eddig - a gazdasági és az egyéb fejlődésben, a demokratikus fejlődésben, akkor nekünk ezt a világkiállítást Kelet-Európa nevében is vállalni kell, és mi mégis úgy érezzük, hogy ezáltal valami híd képződik az itteni tömegek és az ottani tömegek között. Végezetül engedjék meg, hogy azzal fejezzem be, teljesen megértjük azt, hogy ebben a stádiumban nincs egyetértés. Nyilvánvaló dolog, hogy vannak, akik az aggályokat, a nehézségeket látják és kiemelik. De akkor, ha mégis elindulunk ezen az úton, én úgy vélem, hogy az egyetértés fokozatos megvalósulása felé is tehetünk lépéseket, mert nyilvánvaló dolog, hogy akkor, amikor elérkezünk ahhoz az időponthoz, hogy szeptember végén a Kormány benyújtja a törvényjavaslatot - ami nem azonos ezzel a határozati javaslatlal -, amely alapján már lehet felelősségteljesen dönteni, tehát ebben a fázisban talán a benyújtott anyagok, a megfelelően átalakított felfogás és anyagok alapján már én a magam részéről nagyobb egyetértésre számítok; és amennyiben a Parlament majd szeptember 30-án mégis elfogadja ezt a törvényt, én a magam részéről arra számítok, hogy minél több ember, minél szélesebb rétegek fogjanak majd össze ezért az ügyért, és így, nemzeti összefogással talán mégis lesz világkiállításunk. (Közbeszólások a jobb oldalról: Így van. Eljen.) Köszönöm szépen. (Taps a jobb oldalon.)

ELNÖK:

Köszönöm. Tisztelt Képviselőtársaim! Engedjék meg, hogy az Országgyűlés nevében tisztelettel

köszöntsem a Szlovák Nemzeti Tanács nemzetiségi, etnikai és emberi jogi bizottságának a díszpáholyban helyet foglaló küldöttségét. (Nagy taps.) Eredményes tárgyalásokat és kellemes magyarországi tartózkodást kívánok a küldöttségnek. Tisztelt Országgyűlés! Most következik szólásra dr. Czoma László képviselő, a független képviselők szónoka. Kérem!

DR. CZOMA LÁSZLÓ (független):

Tisztelt Országgyűlés! Képviselőtársak! A világkiállítást magam is ellenzem. Mi is elleneznénk akkor, ha a központi költségvetésből olyan összegeket emészt fel, amely a további nyomorosodáshoz, a nemzeti jövedelem felosztásáért vívott harcban a világkiállítás is pástra lép, és ismét még nagyobb vereséget szenved a kultúra, a szociális ügyek megoldása. Ellenzem akkor, ha a fizetésből és bérből élők helyzete még nehezebb, a vállalkozás még kockázatosabb, a világkiállítás a középosztálynak nem a felemelkedést, hanem a stagnálást vagy a süllyedést hozza, ha az adók neme tovább emelkedik. A világkiállítás csak egy módon képzelhető el és valósítható meg, ha a beruházások döntő többsége vállalkozási alapról származik és a nemzeti összefogás nem hagy maga után kérdőjeleket. Ezen az alapon a függetlenek 7:2 arányban támogatják a világkiállítást. (Gyér taps.) Mert soha nem látott nagy alkalom kínálkozik most! A világkiállítás a közép-európai terület megismerésének eszköze, egy olyan lehetőség, amely ezt a politikailag most nyíló területet új gazdasági és kulturális szálakkal kapcsolja a fejlettebb világhoz. A világkiállításnak nem egyszerű Expónak, vásárnak kell lennie. Most volna rá lehetőség, hogy egész 1100 évünket felmutassuk, amit kulturális, tudományos, műszaki területen teremtettünk, hiszen a honfoglalás évfordulója is erre az időpontra esik, így Ópusztaszer sem eshet ki belőle. Most, hogy levetettük a jaltai konferencia ránk szabott ideológiai és gazdasági gimnasztyorkáját, görcsök nélkül, babonák felhagyásával, sandaságok leszámolásával, csodavárás nélkül tárhatjuk a világ elé azokat az erényeket, amelyeket az elmúlt korok, a polgári világ értékrendje teremtett. Nekünk nem egyszerű kiállítást kell rendeznünk. A világkiállításnak nem szabad csak a fővárosra korlátozódnia. Fel kell tárulkoznia a vidéki Magyarországnak, ezért ebben az ügyben nem dönthet csak egyetlen város. Egy országnak kell megmutatkoznia, miközben le kell győzni a keleti és nyugati országrészek között húzódó szakadékokat. Ez legyen a híd, egyszer végre országon belül, országrészek között, és a hidakat ne csak kifelé építsük! Ugyanakkor nem szabad, hogy a világkiállítás önmutogató legyen, de legyen felismerhető, hogy jelen van a világkiállítást rendező ország szellemisége, az, hogy hol húzódik a nemzeti identitás. Ezért több ez nekünk, mint egy egyszerű Expo. Amit ily módon Magyarország bemutathat, az az a sokrétűség, amely jellemzi az országot, Magyarországot, a közép-európai vallások, etnikumok és állami sokrétűségek kialakítását, tehát a világkiállítás lehetőséget ad arra, hogy feltárjuk és bemutassuk a világtörténelem XX. századvégi ritkaságát, feltárjuk a szociális, etnikai és vallási sokrétűséget és sokszínűséget, nagy figyelmet fordítva történelmünkre, nyelvekre, etnográfiaikra, egyházakra, művészetekre. Így módon bemutathatjuk azt a kulturális örökséget, amelyet a velünk egy államiságot alkotott nemzetiségek teremtettek, a románok, a szlovákok, a szerbek, a horvátok, a szlovének. Így lesz teljes a bemutató, hiszen az államok, melyek Közép-Európát alkotják, sokkal szervezettebben épülnek egymásra, mint 1918 óta bármikor. Mi ezt a közös örökséget szeretnénk bemutatni, amihez természetesen kellenek még utak, hidak, jó közlekedés. De igazán szeretnénk, ha a Szépművészeti Múzeum Európa-hírű kincsei feltárulkozhatnának, hiszen generációk maradtak ki e hazában abból az élményből, hogy láthatták volna. De szeretnénk azokat a kulturális értékeket is felmutatni, amelyek várják, hogy megnyissuk előttük a raktárak kapuit. A világkiállítás meggyorsíthatja ezeket a folyamatokat, és hozzásegíthet ahhoz az új közép-európai kép kialakításához, amelyet az újfajta helyzet adta előnyök hozhatnak számunkra. A világkiállítást meg kell tartani. Dunántúli megyék önkormányzatai, sok város - benne Keszthely városa is - úgy foglaltak állást, hogy rendezzük meg a kiállítást. De az intelmek között ismét szólni kell arról, hogy a költségvetési támogatás csak kis részét fedezheti a kiállításnak és az egész országnak ki kell terjednie. Így pedig elképzelhető, hogy majd Szabolcs- Szatmár-Bereg, Zemplén megyék is támogatják a programot. Mert az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a világkiállítások nem egyszerű gazdasági és műszaki vásárok, hanem az emberiség évszázados ünnepei. Ehhez az évszázados ünnephez pedig csatlakoznunk kell, mert soha nem látott nagy lehetőség a felzárkózásra. A függetlenek - ahogy említettem - 7:2 arányban a világkiállítást támogatják úgy, hogy Magyarország egyedül is megrendezi. De

ehhez a kormánynak konkrét törvényjavaslattal kell előállnia, amelyben világosak a határok. Mit vállal a költségvetés, és mi épül a vállalkozói alapról. Köszönöm a figyelmüket. (Taps.)

ELNÖK:

Köszönöm. Tisztelt Országgyűlés! A módosító javaslatokra tekintettel általános és részletes vitát kell tartanunk. Most a törvényjavaslat általános vitája következik. A jelentkezés sorrendjében adom meg a képviselőknek a szót. Szólásra következik dr. Gaál Antal képviselő, Magyar Demokrata Fórum.

DR. GAÁL ANTAL (MDF):

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársak! Aki végighallgatta az előttem szólókat, és ehhez még hozzáveszi azokat a fórumokon, sajtóban, rádióban, televízióban, különböző vitákban elhangzott indokokat a világkiállítás megrendezése mellett, illetve ellene, nyugodtan, minden nehézség nélkül kikerekítheti, felépítheti az érvrendszerét a világkiállítás megrendezése mellett és ellene. Az indokok között szép számmal találjuk az objektív, tényyszerű, konkrét gazdasági indokokat, és szép számmal találjuk a szubjektív véleményeket. Mindezeket még bővítik a politikai, uram bocsá+ a pártpolitikai megfontolások. Azonban bármennyire is könnyedén felépíthető mind a két érvrendszer, egy katonai szakértők által megmondható példával szeretnék élni, hogy egy vár bevételehez milyen erő kell, és milyen katonai erő kell a várnak a védelméhez. Pontos számot nem tudok, de sokszorosa kell a bevételehez. Hát egy kicsit itt is úgy érzem az indokokat taglalva, hogy egy Magyarországnál lényegesen, de lényegesen jobb gazdasági körülmények között lévő országnál is az ellene szóló indokokat hosszabban és sokkal-sokkal hosszabb sorban lehetne felsorakoztatni, és még mindig lehetne találni egy "de"-t, egy "ha"-t, és még mindig lehetne beszélni azokról a nem várt vagy esetlegesen közbejövő körülményekről, amikkel most nem számolhatunk. Hát hogyan volna így jelenlegi helyzetében Magyarországnak, a mai gazdasági körülmények között, és az a bizonytalanság, ami előttünk áll az elkövetkező években és ránk vár; hogyan lehetne azokat az indokokat felsorakoztatni, ami a világkiállítás ellen szól. Csak nagyon halkan és nagyon nehezen mondhatjuk ki azokat az indokokat, és itt vegyülnek igen nagy számban azok a szubjektív tényezők, amelyeket a világkiállítás mellett mondunk. De mégis ezeket kell mondanunk, mert a világkiállítás megrendezése mellett szeretnék szólni. Szeretnék visszatérni a bécsi döntésre, amit az előttem szólók is említettek. A bécsi döntésnek az a része, hogy egyedül kell megrendeznünk a világkiállítást, valóban új helyzet elé állított bennünket, és megnehezítette a dolgunkat. De próbáljuk meg a másik oldalról nézni, és talán kissé örülhetünk is neki, hogy egy olyan lehetőséget kaptunk, ami az osztrákok visszalépése nélkül nem következhetett volna be. S van ennek a bécsi döntésnek egy másik vonatkozása is. Hosszan soroljuk azokat a gazdasági indokokat, azokat a konkrét infrastrukturális, környezetvédelmi és egyéb gazdasági tényeket, amelyek befolyásolják a döntést. És valóban, az osztrákoknál is ilyen szempontokat hosszú hónapokon keresztül taglaltak minden fórumon. És ugye a demokrácia fintora, hogy utána a lakosság, tulajdonképpen teljesen szubjektíven, a felsorolt és előtte hallott indokokat esetleg figyelembe nem véve döntött a kis egyéni megfontolásaiból. Joga van hozzá, természetesen. De azért azt is látni kell, amikor azt mondják egyesek - ez sokszor elhangzott -, hogy Magyarország nem engedheti meg magának, hogy megrendezzen egy világkiállítást. Az is elhangzott, hogy Ausztria Magyarországnál lényegesen jobb körülmények között van, és lám ez az Ausztria könnyedén megtehetette, hogy elutasította. Igen, de megfordítanám a kérdést. Ausztria már megteheti, hogy elutasítson egy ilyet. Már megteheti, hogy lakossági véleménnyel eldönti a kérdést. És megfordítom, Magyarország egy ilyen lehetőséget nem tehet meg, hogy elszalasszon. Ha tovább vesszük azokat az indokokat, amelyek a megrendezés mellett és ellene szólnak, engedjék meg, hogy egy-két gondolatot elmondjak. Nyilvánvalóan nem akarom felsorolni, és nem sorolták az előttem szólók sem tételesen fel azokat a konkrét gazdasági tényezőket, amelyek döntenek ebben a kérdésben. De egy-két gondolatot azért hadd érintsek. Ez a kormányzat, ez a kormánykoalíció az elmúlt egy évben talán a legtöbb támadást azért

kapta, hogy nem elég offenzív, nem elég vállalkozásbarát, nem elég bátor, nem elég határozott. Ha végigszaladok a sajtóvéleményeken, a társadalomban kint lévő hangulaton, az ellenzék megszólalásain, szinte mindig ezek voltak a visszatérő gondolatok. És talán ez az első olyan átfogó, szinte az élet minden területét érintő programja a kormánykoalíciónak és a Kormánynak, amely erre rácsfolthatna. Ezért úgy érzem, hogy ragaszkodnunk kell az elképzelésünkhöz. Ragaszkodnunk kell akkor is, hogyha tudjuk, hogy naiv elképzelés az, hogy egy ilyen magyaros huszáros rohammal ezt könnyedén megrendezzük. Nem rendezzük meg könnyedén. Nagyon nehéz lesz megrendezni, és nagyon sok nehézség fog jönni. De ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, amit prognózisként hallunk itt- ott - különösen a külföldi véleményeket -, hogy az elkövetkező egy-két évben Magyarországnak igenis reális esélye van a fejlődésnek egy viszonylagos felgyorsulására. És ha ez így van, akkor erre is támaszkodnunk kell. Ezért bármennyire is több időre le kell bontani a feladatokat, azért ez a világkiállítás 1996-ban lesz megrendezve. Azért ez az öt év a mai felgyorsult világunkban nagyon nagy idő. S nem engedhetjük meg magunknak, hogy kizárjuk azt a lehetőséget, hogy ezekben az években igenis beválnak azok a jóslatok, hogy itt fel fognak gyorsulni az események, és igenis fellendülés lesz ebben az országban gazdaságilag is és társadalmilag is. És akkor még egy vonatkozásáról hadd beszéljek röviden, a társadalmi elvárásról. Általában van egyszer egy közhangulat, és általában van egyszer az önkormányzatoknak egy országosan kialakult véleménye, és bármennyire is objektív okok fogják végül is eldönteni a kérdést, ezeket nem hagyhatjuk figyelmen kívül. És ha erre gondolunk, és amikor nekünk ezeket a nehézségeket itt most a gazdasági életünk miatt mindenképpen valahogy el kell fogadtatnunk a társadalommal, akkor nagyon-nagyon nehéz elfogadtatni velük azt, hogy ez az ország 1996-ban sem lesz - sőt biztos, hogy nem lesz - olyan állapotban, hogy egy komoly teljesítményre képes legyen. Ez már több mint riasztó lehet a társadalomnak. Ekkora pesszimizmust nem sugallhatunk ennek a nemzetnek. Főleg annak a nemzetnek nem sugallhatunk, amely a közvélemény-kutatások szerint utolsó az optimisták ranglistáján. Ha még most mi ezek után itt ezzel a döntéssel azt sugalljuk, hogy 1996-ban még elvi lehetősége sincs, hogy ez az ország egy ilyen világkiállítást megrendezzen - ezt nem vállalhatjuk! Nekünk, kormánykoalíciónak igenis vállalni kell ezt a feladatot. Vállalni kell még akkor is, ha tudjuk, hogy nagyon sok a bizonytalansági tényező. Nagyon sok nehézség van, de vállalnunk kell. Vállalnunk kell, és ezért kérem képviselőtársaimat, hogy szavazzák meg. Köszönöm szépen. (Taps a jobb oldalon.)

ELNÖK:

Köszönöm. Szólásra következik Palotás János képviselő, Magyar Demokrata Fórum.

PALOTÁS JÁNOS (MDF):

Köszönöm, Elnök Úr. Tisztelt Ház! Számomra, és úgy gondolom, nagyon sokaknak régen várt ez a pillanat, amikor a Parlament várhatóan állást foglal egy Budapest központú világkiállítás 1996-os megrendezése mellett, esetleg ellene. Évnyitó napirend előtti felszólalásomban szerettem volna elérni, hogy már februárban kerítsünk erre lehetőséget, elejét véve értelmetlen politikai csatározásoknak egy meghatározó fontosságú gazdasági kérdésben. Nehéz, de ma megoldandó feladatként fogalmaztam meg a magam számára, hogy most a Parlament plenáris ülésén röviden, de a leglényegesebb elemeket kiemelve és elmondva összefoglaljam azokat az érveket, amelyek ismerete a parlamenti döntéshez nélkülözhetetlen, illetve azt mindenképpen befolyásolják. Így az alábbi témákról szeretnék beszélni: Miért nyilvánvaló az eddigi megnyilvánulások többségénél, hogy azok egyértelműen politikailag determináltak, meghatározottak voltak? Mi a társadalmi valós várakozás a világkiállítás megrendezése kapcsán? Mi a valóság abban, hogy alulinformáltság motiválja a világkiállítás támogatóit? Ki akarja a világkiállítást? Valóban a kivitelezői- vállalkozói kör? Esetleg valóban részt vállalna-e belőle a befektető-vállalkozó, netán a munkavállalók is ezt szeretnék? Megrendezhető-e befektetői alapon az Expo, illetve mi a véleménye az Expóról azoknak, akik nem hiszik el, hogy befektetői-vállalkozói alapon is

megrendezhető? Hogyan kell értékelni az eddigi befektetői ajánlatokat, szándéknyilatkozatokat, bankgaranciákat? Mit jelent Ausztria visszalépeése a számunkra? Mire képes valóságosan a magyar gazdaság? Egyáltalán gazdaságos lehet-e az Expo? Tudom, hogy még számtalan kérdés merül fel, hiszen magam több órás vitákon keresztül beszélgetéseken veszek részt igen gyakran, mégis korlátot kellett állítanom a felszólalásom elé, és még így is a türelmüket kell kérnem. Miért nyilvánvaló tehát, hogy az eddigi megnyilvánulások többsége egyértelműen politikailag meghatározott volt? Úgy gondolom, nehezebb helyzetben vannak azok a politikusaink, akik állítván, hogy a világkiállítás gazdasági kérdés, bizonyítani kívánják, hogy az ő véleményük nem politikai elkötelezettségen alapul. Hiszem és tapasztalom, hogy a magyar társadalom sokkal felnöttebb, érettebb, mint azt sok politikusunk hiszi. Ez a lakosság pontosan képes értékelni ezt a helyzetet, hogy nem tudnék megnevezni egyetlen neves kormánypárti szakembert vagy politikust sem, aki hitből és szívből tagadná, ellenezné az Expo megrendezését, de még kevésbé láttam, hallottam vagy olvastam olyan fiatal demokrata vagy szabad demokrata politikust, szakembert, aki teljes erőbedobással győzködte volna pártjának neves képviselőit, hogy elutasító álláspontjuk hibás gazdasági érvrendszeren alapszik. Egy felnőtt lakoságnak ennyi elég, tisztelt képviselőtársaim. Számomra és számunkra az a szimpatikus magatartás, amit itt a Parlamentben a függetlenek, azaz a pártoktól nem befolyásolt képviselők mutattak be. Ők, mint hallottuk 7:2 arányban támogatták az Expót. Nem 9:0 arányban és nem 0:9 arányban. Valahol ez a valós gazdasági érvrendszer elképzelhetően. Mi a társadalmi várakozás a világkiállítás kapcsán, ez volt a másik általam felvázolt témakör. E kérdés megválaszolása kapcsán szeretnék kitérni arra, hogy több képviselőtársam a rádióban, a televízióban, illetve itt a Parlament ülésén vagy a sajtóban igen udvariasan, név nélkül, de utalt egy tv-nyilatkozatomra, és visszautasította, hogy van olyan képviselő, aki már odáig is elment, hogy politikai bűnnek nevezte, ha valaki nem ért egyet a világkiállítással. Az a kisebb baj, Képviselőtársaim, hogy én nem ezt mondtam. Itt csak az elhallás alkalmas az ő számukra arra, hogy ne kelljen az igazi kritikára válaszolni. Nyilatkozatomban ugyanis politikai bűnnek azt neveztem, ha jelentős gazdasági lehetőségeket a politikai vezetések váltógazdálkodásokhoz beáldoznak bármely oldalon. Ez az, ami elfogadhatatlan egy gazdaság számára. Ugyanakkor számomra az is elfogadhatatlan, és ez az a kihívás, amire nem kaptam választ azóta sem, egyetlen nyilatkozatban sem, hogy akár saját személyes meggyőződésemet is, mint választott vezető, ráerőszakoljam akaratom ellenére az általam képviselt társadalomra. Márpedig én igyekeztem meggyőződni arról, hogy az általam hitt és meggyőződéssel képviselt véleményt, amely gondolom, mindenki számára tudottan a világkiállítás mellett van, összhangban van az állampolgárok többségi elvárásával. A Medián közvéleménykutató általam megrendelt eddigi legrészletesebb és legszélesebb körű kutatása szerint országosan 7%, Budapesten 5% ellenzi az Expót, míg Budapesten az ingadozók aránya 20%, az egyértelműen támogatóké 75. A közvéleménykutatást az Expo ellenzői gyakran megkérdőjelezzik. Én elfogadom ezen jogukat, ugyanakkor állítom, hogy nekik kellene ebben az esetben meggyőző ellentétes alapkutatással feltárni, kutatási megbízást adni, vagy akár népszavazást, lakossági megkérdezést kezdeményezni. Az ő számukra fontos ebben az esetben és kötelesség a tudományos kutatással ellentétes vélemény megalapozása. Aligha hiszem, hogy abban az esetben, ha állítják, hogy több százmilliárd forintos nagyságrendben felesleges beruházástól kell megvédeni a magyar gazdaságot, ebben az esetben nem szabad vagy tilos tíz-, húsz- vagy százmillió forintot feláldozni felesleges népszavazásra, lakossági megkérdezésre. Nem tilos, képviselőtársaim, ilyen esetben, hanem kötelesség, ha ezzel lehet megmenteni a társadalmat több száz milliárdos és több évre visszavető gazdasági problémáktól. Úgy gondolom, érdekes lenne egy ilyen megkérdezés abból a megközelítésből is, hogy a társadalom elmegy-e Magyarországon is erre a megkérdezésre szavazni, mert meggyőződésem szerint nagyon nagy százalékban venne részt a lakosság, tudniillik általában nem a gazdasági kérdésekből ábrándult ki, sokkal inkább a politikai megkérdezésekből van elege. A közvélemény-kutatás kritikája gyanánt emelték ki az ellenzők, hogy a támogatás azért olyan nagymérvű, mert alulinformáltak az emberek. A valóságra itt is választ adhat egy tudományos kutatás, ha tényleg tudni akarjuk, hogy mi a valós válasz. A közvélemény-kutatásunkban ezért erre is kitértünk, ennek megfelelő szakmai felmérést végeztünk. Ebből kifolyólag az átlagnál jobban ellenzik a világkiállítást az alapfok alatt képzett, információk iránt nem érdeklődő csoportok. Tehát ebben a körben érték el eredményt azok, akik ellenzik a világkiállítást. Míg az információ felé fogékonyak és a képzettek körében az átlagnál jobban támogatják az Expót. Így kiemelkedik a felsőfokú végzettségű kör, ahol az egyértelmű támogatás aránya 80% fölött

van. Persze, lehet azt mondani, hogy ez a kör sem alkalmas ma Magyarországon arra, hogy önmaga dönthessen, képes legyen véleményt alkotni, lehet azt mondani, csak nem etikus. A másik érv, hogy amennyiben az emberek tudnák, azaz nem csapták volna be őket, hogy nem lehet befektetői alapon, azaz befektetői vállalkozói alapon megrendezni a világkiállítást, akkor nem támogatták volna az Expót. Sajnos, ebből az érvből is ki kell ábrándítanom e tábort. A felmérés ugyan azt mutatta ki, hogy a lakosságnak csak 43%-a hiszi el ebben a pillanatban, hogy valóban befektetői alapon fogják az Expót megrendezni Magyarországon, 42%-a ezt nem hiszi el. Az a véleménye, hogy jelentős állami befektetéssel fog megvalósulni a világkiállítás. Azonban kizárólag ebben az utóbbi körben, aki nem bízik, aki határozottan hiszi, hogy az állam fogja megrendezni a világkiállítást, ebben a körben is 60% felett van az Expo támogatóinak a köre és 10% alatt az ellenzőké. Ebben a körben is a leghatározottabban az a társadalmi elvárás, hogy Magyarország vállalja be 1996-ban az Expót. Ki akarja a világkiállítást - ez a következő kérdéskör, amit fel szeretnék vetni. Gyakran elhangzik, hogy vállalkozók, akik megrendelésben, busás haszonban bíznak, persze, hogy mások kárára is akarják az Expót. Sajnos, elhangzott nemcsak a médiákban, hanem itt a Parlamentben is. Nem az én feladatom, hogy képviselőtársamnak elmagyarázzam, mit jelent ez a sértés a vállalkozói kör felé, de azt azért szeretném elmondani, hogy a vállalkozók ezt értik, hallják és nem fogják elfelejteni. És a megítélésem szerint nagyon hosszú ideig+ (Közbeszólás: Nana! - Mozgás a bal oldalon.) +nagyon hosszú időre és nagyon sok kompenzációs erőre lesz szükség ahhoz, hogy valaki az ő számukra megpróbálja legalábbis ennek a káros hatásait mérsékelni; már ha egyáltalán érdekli őket, hogy ebben a körben milyen megítélésük van. Kis elmélyedést kérek azonban e témakörtől függetlenül ez érvek hangoztatóitól magában a közgazdaságtudományban vagy a vállalkozói szó elemzésében. Ha ugyanis egy kicsit belemélyednek, talán rájönnek, megismerik, ha vállalkozói körben mozognak, tapasztalni fogják, hogy a vállalkozás igazi mozgásteret nem is a kivitelezői vállalkozói tevékenység, hanem a valós, a befektetői vállalkozás az, amely valódi mozgásteret ad a ma már igenis létező, akár magyar befektetői vállalkozói körnek is. El kellene azonban gondolkodni azon is, hogy az érdekegyeztető tanács napirendjén, ahol nem csupán az összes jelentős munkaadói szervezet, hanem az összes jelentős, munkavállalói szervezet is jelen van, többször napirenden tárgyalták az Expót. Ezek az üléseken nem csupán a munkaadói oldal támogatta egyhangúan, többször is kiemelten vagy tartotta szükségesnek az Expo megrendezését, hanem az ott lévő több tucat munkavállalói szervezet is egyértelműen az Expo megrendezése mellett foglalt állást. Összesen egyetlen alkalommal fordult elő, hogy két munkavállalói szervezet úgy támogatta az Expót, hogy azt kérte: az Expót meg kell rendezni, de bele kell építeni a garanciákat, hogy az ne az állam, azaz ne a költségvetés befektetéseként valósuljon meg, de a hozzáállásban egyértelműen az Expót kívánták megrendezni. Úgy tűnik, a munkavállalói kör, és ők talán nem a busás megbukott megrendezésben bíznak, és inkább munkahelyet szeretnének, mint munkanélküli segílyt. Megrendezhető-e befektetői alapon az Expo, és hogyan kell értékelni az eddigi szándéknyilatkozatokat, bankgaranciákat? Bizonyos gondban vagyok ennek a pontnak az elmondásakor. Nem azért, mintha nem hinném határozottan, és nem tudnám, nem ismernék több tucat olyan befektetői szervezetet, amely igenis jelentős, több milliárd dolláros nagyságrendben készült, és szeretne befektetéssel a magyar Expo megrendezésében részt venni. Azért gondolkodom el, mert különleges jegybanki vezetőink vannak, és a jegybankot és annak véleményét képviselő társam a plenáris ülés elé hozta. Ők tankönyvekből valószínűleg viszonylag jól ismerik a szándéknyilatkozatok tartalmi kellékeit, valószínűleg szintén jól ismerik a bankgaranciák követelményrendszerét, de ami ennél is valószínűbb, az az, hogy soha életükben egyetlen egy bankgarancia adására még nem voltak kötelezettek, egyetlen egy konkrét bankgaranciával vagy szándéknyilatkozattal működő üzletet nem kötöttek. Csak ilyen esetben tételezhető fel szakmai érvrendszer mellett egy olyan állítás, hogy egy meg nem hirdetett Expo, ki nem hirdetett pályázati feltételek mellett, ott ahol nem született meg még az az állítás, hogy az épülő utak, hidak, csatornák, távközlés, infrastruktúra, szálloda vagy bármi más, a Kormány, az állam tulajdonát fogja képezni, esetleg koncessziós társaságoknak adják ki vagy pedig az állam csak befektetőtársat keres, de az állami vállalkozás többségét meg kívánja tartani. Emögé költségvonzattal rendelkező bankgaranciákat lerakni önmagában elképzelhetetlen gazdasági elvárás, csak az állíthat ilyet, aki egyébként nem szeretné megindokolni, hogy miért nem vett részt azokban a külföldi tőkegründolásokban, amelyekre a magyarországi Expo megrendezésére szükség lett volna. Nem tudom ezt a kritikai részt igazán másképpen megfogalmazni, igyekeztem így is a legfinomabb szakmai állításokat előhozni, de

mindenképpen szeretném felhívni a figyelmet egy veszélyre. Azon politikai és gazdasági csoportok, amelyek ilyen feltételrendszer mellett ide meghirdetés nélkül több milliárd dolláros nagyságrendben szándéknyilatkozatokat, előzetes garanciákat is tartalmazó anyagokat adnak át Magyarországra, azok mögött rendkívül jelentős tőkecsoportosulások vannak a világon. Nem biztos, hogy mi számítunk rájuk. De egy biztos: az ő számukra olyan állításokkal, hogy ők komolytalan papírokat adtak Magyarországnak, az ő üzleti sikereiknek és üzleti image-üknek jelentős érdeksérelmét követjük el. Ezeknek a tőkecsoportoknak kemény sértés az image-ük kemény rombolását jelenti, ha ezeket a svájci, olasz, svéd vagy más banktársaságoknak komolyságát, hozzáállásuk komolyságát kérdőjelezzük meg. Lehetett volna követelni természetesen, hogy sokkal konkrétabb tendereket írjunk ki, de azért ezt megelőzően talán dönteni kellene, hogy akarunk-e világhiállítást 1995-ben vagy akár 1996-ban? Hogyan kell értékelni Ausztria visszalépését az én megítélésem szerint? Azokban az üzleti körökben, ahol én mozgok - tehát csak erre tudok hivatkozni -, általánosan elfogadott az a vélemény, hogy az 1995-ös vagy 1996-ban megrendezésre kerülő és korábban Bécs-Budapest központúsággal meghirdetett jelentős gazdasági programra mintegy 20-25 milliárd dolláros nagyságrendű befektetési tőke jelentkezett, jelentkezik, illetve igényszik üzletet - befektetési és nem kivitelezési üzletet találni. Nagy biztonsággal állítható (Közbeszólás az SZDSZ soraiból. - Zaj.) és elfogadom képviselőtársaim állítását, hogy ezek közül jelentős, több milliárd dolláros nagyságrendben nem fog átjönni Budapestre abban az esetben, ami most már valószínű, hogy csak Budapest központúsággal rendezünk világhiállítást, igen, ez állítható, de legalább is Nobel-díj járna azon képviselőtársaimnak, akik bebizonyítják, hogy egy egyközpontú világhiállítást esetén ennek egy része sem fog átjönni Budapestre. Azt hiszem, hogy inkább annak van nagy valószínűsége - és az ellentéte igényel bizonyítást -, hogy a kettőbe tervezett összeg csökkenni fog, de a Budapestre eredendően szánt vagy várhatóan érkező tőke pedig jelentősen növekedni fog abból, hogy csak Budapest központtal rendezünk világhiállítást. (Mozgás.) Úgy gondolom, nem kis üzleti marketinggal el lehetett volna adni a Bécs-Budapest központú világhiállítást, bár egy osztott világhiállítást külön-külön az egyik félnek gazdaságilag mindig kisebb üzlet, de lehetett volna ennek olyan marketing akciót adni, amellyel talán ezt a hátrányt kompenzálni lehetne. Ma azonban - bár én sajnálom osztrák barátaink döntését - erre már nem kell költeni, így ebben a marketing akcióban arra kellene figyelmet fordítani, hogy minél jelentősebb legyen annak a gazdasági haszna, amely Budapest központtal és most már lehetséges módon az ország több pontjára elosztva, nem pedig egy kényszervonalon megrendezett világhiállítást kerüljön 1996-ban megrendezésre. Ez nyilvánvalóan nagyobb gazdasági előnyt jelent Magyarországnak. Az is igaz - képviselőtársaim -, hogy egy nagyobb gazdasági program nagyobb kockázatot jelent. De nagyon érdekes módon az üzleti élet így működik, és amennyiben szeretnénk Európához integrálódni, akkor annak a tudatával, hogy nekünk viszonylag alacsony a kockázatviselő képességünk, tudatosan, sokkal nagyobb kockázattal, sokkal nagyobb lépéseket kell megtennünk, mert csak ez az egy lehetőség adja meg számunkra, hogy utolérjük valakit, aki nagyobb sebességgel mozgott mind ez ideig. Most nekünk kell nagyobb sebességre kapcsolnunk, vagy pedig el kell döntenünk, hogy elmaradunk. Ez a lehetőség valóban nehezebb, kockázatosabb, de lényegesen szebb: szebb, és kecsegtet egy nagyon nagy pozitívummal: ha utolértük egy nagyobb sebességgel, ha sikerül, nem kell a fékre lépni. Nagyon komoly perspektívája ez azt hiszem ennek az országnak, ennek a társadalomnak. Hogy mire képes a magyar gazdaság, és elég-e a hátralévő idő, mennyi munkahelyet teremt - ezek talán összevont kérdések. A magam részéről szeretném az Expo ellenzőit is, de az Expo mellett érvelő képviselőtársaimat is - hogy érveik megerősödjenek - invitálni arra, hogy még jó néhány napig nyitva lesz a Budapesti Nemzetközi Vásár. Érdemes - ez a beruházási javak vására, tehát a befektetői tőke és a befektetői vállalkozás jelenik meg itt -, érdemes megnézni ennek a vásárnak a színvonalát. Közgazdászként állítom, évek óta figyelve, hogy minden politikai nehézségeink ellenére minden korábbi évet messze meghaladó színvonalú, de nemcsak a külföldi részvétel, hanem szemet szűrőan a benne részt vevő magyar vállalkozói kör is kimagasló minőségi ugrást hajtott végre az elmúlt egy évben. Aki úgy gondolja, hogy a világhiállítást már csak azért sem szabad megrendeznünk, mert ez a bemutatkozás, egy esetleg sikeres bemutatkozás szégyenünket mutatná be, azt kérem, menjen ki erre a nemzetközi vásárra, az ott lévő kreatív embereknek mondja el véleményét és mondja el, hogy miért állítotok ti itt ki, nem szégyenlitek magatokat, hogy bemutatjátok, mire képes a magyar gazdaság. (Taps a jobb oldalon és középen.) Ha viszont nem így gondolják, hogy úgy gondolják, hogy érdemes ott körülnézni, van jövője ezeknek a

kiállításoknak, akkor talán nem kellene elállni 1996-ban Magyarországon egy világkiállítástól. Én, és azt hiszem, nagyon sok közgazdásztársam állítja, és remélem, rengetegen hiszünk benne Magyarországon, hogy az elkövetkező években a nyugat-európai gazdasághoz egy óriási közép-kelet-európai gazdaság fog integrálódni. Sokan, ellenzéki képviselőtársaim táborába tartozó neves közgazdászok is állítják, hogy óriási lehetőség számunkra ebben a régióban egy gazdasági csomópontszerepet betölteni. Egy olyan utat, ahonnan tranzitál a piac a további területekre, amelyen keresztül mozog a szállítás, az áruszállítás, a szolgáltatás vagy a pénzvilág. Ha ez igaz - képviselőtársaim -, akkor öt év múlva egy ilyen régió központjának nem lesz szüksége a világkiállításra? Nem lesz szüksége bemutatni azt, hogy ő a csomópont ebben az új gazdasági régióban? Ha nem igaz ez az állítás, ha nem leszünk mi soha Közép-Kelet-Európának egy gazdasági középpontja, akkor az milyen távlatot kínál a mi számunkra? Akkor kérem ezt kell elmondani, és el kell mondani, hogyha nem töltünk be ilyen szerepet, ha ezt át szeretnénk engedni más régióközpontoknak, akkor javasoljuk, hogy ott rendezzenek világkiállítást. De tessék nevesíteni. Mert az ő részükre szükséges. Tehát tessék megmondani, hogy hol kellene ebben az esetben ebben az új gazdasági régióban világkiállítást tenni. Elhangzott, hogy a 220 milliárdos nagyságrendű beruházás csak 35 000 munkahelyet teremt, és félrevezeti a lakosságot, meg minden egyebet, aki százezres munkahelyteremtésről beszél. Hát szeretném elmondani, hogy a 220 milliárd az 3 milliárd dollár. Én bizony úgy gondolom, hogy ez fele, vagy harmada, jobb esetben negyede, tehát egy valóban megrendezett összegnek, amit várhatóan 1996-ig be lehetne hozni a világkiállítás kapcsán. Azaz egész nyugodtan szorozható két-három vagy négyel az így kialakított munkahelyek száma. De ha már szintén a szakmai kérdéseknek is talán előtérbe kell kerülni, elmondanám, hogy ez kizárólag a befektetői munkahely, hiszen erről az összegről, a beruházásról van szó. Minden esetben a beruházás sokkal kevesebb munkahelyet teremt, mint az azután létrejött létesítmény üzemeltetése. Tehát ide még tartozik néhány 10 ezer, esetleg 100 ezer munkahely, méghozzá elég hosszú távon. Én úgy gondolom, nem vezetik félre a társadalmat azok, akik 100 ezer munkahely kockázatáról, veszélyeztettségéről beszélnek, és gondolom egyébként azt is, hogy 35 ezer, 20 ezer vagy 10 ezer munkahelyről sem szabadna lemondani. Gazdasági okok között illene - legalábbis megítélésem szerint - arról is beszélni, hogy mi az elkövetkező három-öt évben minden párt politikai programjában szerepeltetően a magyar gazdaságban lévő állami vagyonnak mintegy 50%-át minden körülmények között privatizálni kívánjuk. Úgy tudom, ebben egységesek vagyunk. Ha ez igaz, ez a folyamat lezajlik az 1996-os Expóig. Ha lezajlik, ennek az értéke az ingatlanok nélkül is több mint 2000 milliárd, ingatlan- vagyonértékkel egyébként pedig, megközelítő és igen jó becsléssel mondható, hogy legalább 3000 milliárdos összes összegről van szó. Ha ennek a felét veszem alapul, az 1500 milliárd forint privatizálásáról. Kérem, nem hiszem, hogy bizonyítást igényel, hogy abban az esetben, ha Magyarország elkötelezi magát 1996-ban egy Expo mellett, és nyilvánvalóan ezt meg is rendezi, akkor bárki is állíthatná, hogy ez nem fogja a privatizációs versenylicitben a licit felső értékét felfelé elmozdítani. Ez kérem 1 százalékpont esetén 15 milliárd forint, 10%-os értéknövekedés esetén 150 milliárd forint tiszta és egyértelmű többletbevételt jelent az államnak. Persze nem lehet majd a könyvelési soron kimutatni, mert nem lehet egymás mellett lejátszani, hogyha nem lesz Expo, mennyit csinál, ha van Expo, mennyit csinál, mert ez a dolog így komolytalan. Tehát valószínűleg a kiadási oldalon a költségvetés kiadása nagyon pontosan kimutatható lesz, a bevételi oldalon csak ilyen csekély, 15-150 milliárd forintok fognak bizonytalanul lógni a levegőben. De egy biztos, hogy ezek többletek. És, Képviselőtársaim, a napirend előtt talán, azt hiszem, el is fogadtuk, napirendre fogjuk valamikor venni, egy olyan képviselői indítványt, amely szerint minden olyan módosító indítványhoz vagy önálló képviselői indítványhoz, amit a Parlament tárgyalni akar, a képviselők tegyék mellé azt a számítást, hogy ez költségvetés-bevétel-kiadási oldalon mit jelent. Én gondolom, képviselőtársaim az ellenzéki oldalról megtehetnék azt a szívességet, hogy bár még nem fogadtuk el ezt a javaslatot, ők mégis megelőlegeznék, és mostantól kezdve például a világkiállítás határozata kapcsán mindig mellékelnek majd egy számítást, hogyha nem rendezzük meg a világkiállítást, akkor a költségvetésnek a privatizációs bevételben, az ÁFA-ban, a VÁNYA-ban vagy a személyi jövedelemadóban ez vagy a munkanélküli segély növekedésében vagy az adóbevételek kiesésében hány milliárdot jelent. Ez tudniillik szükséges ahhoz a javaslatainkhoz, hogy megalapozottan tudjunk érvelni, és dönteni a határozati javaslathoz. Én kérem, hogy ezt a segítséget számunkra mindenképpen adják meg képviselőtársaim. Utolsó, és már rövid gondolat - én elején is kértem, hogy elnézésüket fogom kérni a hozzászólásomért, mégis utolsó gondolatként szeretném

elmondani -, itt több képviselőtársamtól is sajnós, elhangzott, de elhangzott a fővárosi közgyűlés döntésének indoklásakor is nagyon sok helyen, hogy rengeteg csoport, fővárosi közgyűlés, képviselő a világkiállításra való döntéséhez nem tartja elégségesnek a Kormány által adott információkat, ezek alapján nem tud dönteni, így kérem, ez egy elképzelhetetlen helyzet. Én szeretném felhívni a figyelmet, mind az itt ülő képviselőknek, mind az itt ülő frakcióknak, mind a fővárosi közgyűlésnek: nem passzív vezetői szerepre szánták őket a választóik. Lehet, hogy nem elégséges számukra a Kormány által biztosított információ a döntéseikhez. De gondolom, nem tegnap tudták meg, hogy esetlegesen tervezünk 1995-ben vagy 1996-ban világkiállítást. Én úgy gondolom, hogy ebben az esetben felelősségteljes döntéssel a közgyűlés, a fővárosi közgyűlés egyértelműen ki is fejezi, hogy szinte kizárólag ő dönthet a világkiállításról, mert az ő felelősségi köre, akkor talán nem hivatkozhatna arra, hogy neki nincs kormánybiztossága, a tegnapi televízió A Hét-ben hallottam vagy másban, ezért ő arra van utalva, amit Barát Etele kormánybiztos úr és csapata az asztalára letesz. Én gondolom, ő nem erre van utalva, nem is erre bízták meg, nem is erre kérték föl sem őt, sem képviselőtársaimat. Abban a szövetségben, amit én vezetek, abban a munkacsoportban, üzleti körben, ahol én veszek részt, egyszerűen már megoldhatatlan probléma földolgozni azt a rengeteg információt, amely nap mint nap a világkiállítás kapcsán érkezik külföldi tőkebefektetőktől, Kormánytól vagy máshonnan. Mégis dolgozunk rajta, megkíséreljük ezeket az információkat megszerezni, mert csak így lehet felkészülni egy világkiállításra, vagy nemet mondani egy világkiállításról. Köszönöm, hogy meghallgattak. (Taps a jobb oldalon és középen.)

ELNÖK:

Köszönöm. Mégis szeretném kérni képviselőtársaimat, talán kérhetem, hogy mégis fogják rövidebbre a felszólalásokat: tudniillik a vezérszónokokat túlszárnyalni talán ebben a rendszerben nem feltétlenül szükséges. Ezt csak azért mondom, mert összességben a Kormány egy törvényjavaslatot terjeszt majd elő, amikor újra ki lehet bontakozni a képviselőknek. (Derűtség.) Most kétperces felszólalásra szót adok Kuncze Gábor képviselő úrnak.

KUNCZE GÁBOR (SZDSZ):

Köszönöm, Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Palotás János hozzászólása inspirált kétperces reagálásra. Megemlítette a napirend előtt ismertetett törvényjavaslatunkat, mely valóban azt célozza, hogy az, aki törvényjavaslatot nyújt be a Parlament elé, ezt támassza alá a költségvetésre vonatkozó számításokkal. Ezt azért kértük, mert sorozatban fordul most már elő, hogy nem rendelkezik az Országgyűlés akkor, amikor döntéseket hoz, azokkal az információkkal, amelyek annak költségvetési vonzataira vonatkoznak. Természetesen a jogalkotásról szóló törvényjavaslathoz nem nyújthattunk be olyan módosító indítványt, törvényjavaslatot, amely arra vonatkozna, hogy az országgyűlési képviselők egy-egy jogszabályhoz beadott módosító indítvány mellé minden alkalommal ilyen számítást mellékeljenek. Azért tartottam szükségesnek megemlíteni, mert Palotás János képviselőtársam felszólalásom egyéb részeit is körülbelül hasonló komolysággal és hasonló félrehallások mellett értelmezte, így tette meg hozzászólását. Ami a vállalkozókkal kapcsolatos megjegyzését illeti, én nem mondtam azokat, amelyeket ő mondott, és emiatt nem valószínű, hogy meg kell ijednem attól a fenyegetéstől, hogy a vállalkozók ezt nekem soha nem fogják elfelejteni, sőt abban sem vagyok biztos, hogy mint a VOSZ elnöke, ő megmondhatja a vállalkozóknak, hogy mit felejtsenek el, illetve mit jegyezzenek meg. (Taps az SZDSZ padsoraiból.) Szeretnék reagálni a közvélemény-kutatással kapcsolatban elhangzott hozzászólásra. Ezeket a közvélemény-kutatásokat fontosnak tartjuk, azok felidézését is. Fontosnak tartjuk így a Median Kft. április 19-22. közötti közvélemény-kutatását. Igaza van Palotás Jánosnak, a megkérdezettek 80%-a "igen"-nel válaszolt arra a kérdésre, hogy örülne-e, ha világkiállítást rendeznének Budapesten. Hozzáteszem, mi is örülnénk, ha ilyen lenne. Ezzel szemben, amikor a közvélemény-kutatók megkérdezik a válaszadókat, helyeselné-e, hogy külön adófizetéssel is

támogassák a világkiállítást, az előbbi 80%-nak már csak a 13%-a válaszolt "igen"-nel. Ezt is el kell mondani akkor, amikor a közvélemény-kutatásra hivatkozunk. Felhívom a figyelmet, azóta, amióta a közvélemény megtudta, hogy Bécs visszalépett+ (Az elnök csenget.)+ Igen, Elnök Úr, köszönöm a figyelmeztetést -, ez a támogatás rohamosan csökkenni kezdett. Ezek után nem reagálok az összes többi megjegyzésére Palotás János képviselőtársamnak, meg kell jegyezmem, azt javasoljuk, hogy konkrét számítások készüljenek, ne "azt hisszük", "úgy gondoljuk, hogy"+ Szerintünk a Magyar Nemzeti Bank szakemberei értenek a munkájukhoz, fel tudják mérni, hogy mi az, hogy szándéknyilatkozat. Ezek a szándéknyilatkozatok az így feltett kérdésre is szólhattak volna úgy, hogy igen, ennyi tőkét, ilyen célra be kívánok fektetni, akkor majd, ha te megmondod pontosan, hogy mit kell csinálni. Egyáltalán nem biztos, hogy így kell ennek kinézni, ahogy Palotás János képviselőtársam felvezette. Azt szeretnénk, ha higgadt, tisztázó viták mellett lennének képesek dönteni a világkiállításról. Fölöslegesnek tartjuk különböző csoportok egymás ellen hangolását ebben az ügyben. Köszönöm a figyelmet. (Taps)

ELNÖK:

Köszönöm. Szólásra következik Petrenkó János képviselő, Magyar Szocialista Párt.

PETRENKÓ JÁNOS (MSZP):

Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Pontosan a BNV-ről siettem ide, hogy meghallgassam önöket, hogy hogy nem lehet megcsinálni valamit. Nagyon érdekes filozófiájuk van, és nagyon szeretném és nagyon nem szeretném, hogy találkozzam önökkel a vállalkozási szférában, mert akkor rengeteg amatőr lenne ezen a pályán, még többen lennének. (Derűtség a jobb oldalon, taps.) Azok az emberek, akik célul tűzik ki, hogy nem lehet élni, nem lehet valamit alkotni, azok nagyon gyenge képességekkel bírnak+ (Derűtség.)+ és azt hiszem, hogy a magyar gazdaság nincs abban a pozícióban, hogy a "nem" szót használhassuk. A mi vállalkozásunk is úgy nőtt fel, hogy nem voltak közgazdászok a hátunk mögött, hanem nagyon jó érzékünk volt, ami az üzletpolitikához tartozik, amit most mi tanítunk, és a professzorokat nem hallgatják meg. Arra kell, hogy következtessenek, hogy a működő gazdaságot úgy lehet elősegíteni, ha olyan emberek veszik a kezükbe, akik azt tudják csinálni, nem tanítani, hanem tudják csinálni. (Taps a jobb oldalról.) A rádióban+ jövet olyan siralomházi hangulat volt itt, és olyan érzéssel jöttem, hogy Magyarországon semmit nem lehet építeni. Önöket nagyon szívesen meghívom a Peko Acélipari Műünk standjára, amely mű harmadszor nyert BNV-díjat. Alkotni akarunk abban a gyárban, amelyet a közgazdászok és minden más nagyhatalmasságú fórumok, tudományos munkatársak leírtak. Az embereknek az utcára kellett volna menniük. Ez nem igaz. Felvetődött, hogy a költségvetést nem lehet tovább terhelni. Hadd kérdezzem meg, hogy miből lesz költségvetés, ha nem termelünk. (Derűtség. Taps a jobb oldalról.) Hallgattam a FIDESZ Klára asszonyát a múltkor a televízióban+ (Derűtség.) + és a következőt fogalmaztam meg, uramisten, ha nekem ilyen gazdasági vezetőm lenne, hova süllyedtem volna. (Derűtség.) Nem akarok személyeskedni+ (A FIDESZ padsoraiból közbeszólás: Á, dehogya.) Országjárásom során találkoztam olyan emberekkel, akik gazdasággal foglalkoznak, életközébe hívnak meg, tanácsokat kérnek, adok is, ha tudok, és általában szoktam tudni. Nagyon el vagyok keseredve (az SZDSZ padsoraiból közbeszólás: Mi is.), hogy politikai csatározásokat hoztak létre gazdasági téren, és én azt hiszem, hogy az 1995-ös választási programot el kell szakítani a világkiállítástól, nekem ez a véleményem. (Taps a jobb oldalról.) Nagyon jó lenne, ha felkészültebben vennének részt a gazdaságban, és a gazdaságot elindítanánk. Igaz, hogy egy autólopkodási programról nehéz átváltani egy világkiállítási programra, mert az nem ugyanaz a szint. (Zaj.) Én úgy fogalmazok, hogy nem megcsinálni valamit nagyon könnyű, de egy parkolóházat építeni az elvitt autók helyett, azt sokkal nehezebb megoldani, egy kis gondolkodás kell, egy kis kreativitás+ (taps a jobb oldalról, derűtség)+ és én azt hiszem, hogy ez az ország nem a büntető zászlóaljából kell, hogy álljon, nem büntetni kell ebben az országban, hanem építeni, és nagyon jó lenne, ha nem fiatal öregekkel találkoznánk ebben a Parlamentben, mert nem azért választotta meg ez a nép,

hanem öreg fiatalokkal, mert abból van bőven. Én azt szeretném, ha a lüktető dinamizmus jelképe lenne ez a Parlament, mert akkor minek jöttünk ide. (Dr. Orbán Viktor közbeszólása: Ezt kérdezzük mi is.) Mi azért vagyunk itt, hogy az ország felemelkedését próbáljuk biztosítani. Azt hiszem, úgy gondoljuk, így képzeljük el, ezekkel a módszerekkel nem lehet az országot a válságból kihozni. Javaslom önöknek, újra kell gombolni a kabátot, mert legfeljebb én veszek rá gombokat, hogy sikerüljön. Javaslom, olyan cégeket nézzenek meg, ahol több tízezer ember az utcára fog kerülni, ha nem lesz munkája - a világkiállítás egy cél legyen. Olyan cél, ami irányt ad, hogy a magyar gazdaság elmozduljon. Ha nem tud elmozdulni, tragédiák lesznek az országban, és az egyik felelősök önök lesznek, hogy nem tud a gazdaság elmozdulni. Cél nélkül nem lehet élni, cél nélkül egyet lehet csinálni: meghalni. Köszönöm szépen. (Taps a jobb oldalon.)

ELNÖK:

Köszönöm. Kétperces reagálásra kért szót dr. Orbán Viktor képviselő úr, FIDESZ. (Derűtség. Zaj.)

DR. ORBÁN VIKTOR (FIDESZ):

Elnök Úr! Csak azt szeretném megkérdezni, hogy nem óhajt-e valamit mondani az előttem szólónak. (Dr. Szabó János közbeszólása: Ne kíváncsiskodj, hanem beszélj, ha akarsz!)

ELNÖK:

Elnézést kérek, Orbán Viktort rosszul lehet innen hallani. (Derűtség.) Dr. Orbán Viktor azt kérdezi tőlem, hogy nem kívánok-e reagálni Petrenkó János felszólalására. Nem kívánok reagálni. Persze ő maga is megfogalmazta, hogy nem akar személyeskedni, neveket említett, ez természetesen nem helyes eljárás, erről már volt korábban szó a Parlamentben, hogy ne személyeskedjünk, hanem érvekkel és tényekkel bizonyítsuk álláspontunkat. Megadom a szót dr. Orbán Viktor úrnak.

DR. ORBÁN VIKTOR (FIDESZ):

Elnök úr részben elvette a kenyeremet. A Házban eddig az volt a szokás, hogy amennyiben személyeskedés hangzott el, az elnök mindig megrázta a csengőt, vagy utána rendre intette a hozzászólót - különösképpen akkor, ha olyan személyről esett szó, aki nincs itt a teremben, nincs jelen az ülésen. Eddig ez a szokás megvolt, a házelnök ezzel mindig élt, és én azt szerettem volna kérni a házelnök úrtól, hogy a következő vita menetében szerezzen érvényt az eddig jól bevált szokásoknak. Köszönöm szépen. Egyébként pedig Petrenkó képviselő úr hozzászólásának tartalmi részére nem kívánok reagálni. (Szórványos taps.)

ELNÖK:

Köszönöm szépen. Tisztelt Országgyűlés! Szólásra következik Dénes János független képviselő. (Zaj.)

DÉNES JÁNOS (független):

Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés! A Kormány döntése alapján előttünk van a 2368-as számú országgyűlési határozati javaslat a világkiállítás Budapesten 1996-ban történő megrendezéséről. Amikor ezt a javaslatot kézbe vesszük, a Kormány tőlünk nem kér mást, mint hogy döntését az Országgyűlés határozattal erősítse meg, hogy a Kormány jogérvénnyel tárgyalhasson, információkat szerezzen be, valamint az ígért időpontra a szóban forgó törvényjavaslatát a Parlament elé terjessze. Amikor e tény mellett vagy ellen kell állást foglalnia az Országgyűlésnek, akkor azt hiszem, azt a kérdést kell felvetnünk magunknak: egyáltalán miért volt ez a fantasztikus örvénylés a világkiállítás körül hazai berkekben. Amikor megállapítom, hogy az előttem szóló Papp László az MSZP részéről+ (Közbeszólások: Pál!)+ Bocsánat: Pál László az MSZP részéről, valamint Pásztor Gyula a Független Kisgazdapárt részéről felelősségről, a mérlegelés, a döntéshozatal felelőségéről beszélt - és véleményem szerint igen pozitívan foglalt állást, amikor a szóban forgó időpontig információkat beszerezve, döntést érelve, mérlegelve, támogatásra javasolta a Kormány határozati javaslatát -, amikor elismerem az MSZP és a Független Kisgazdapárt részéről ezt a tárgyilagos mérlegelési szándékot, és tisztaságot, akkor meg kell említenem, tulajdonképpen érthetetlen számomra - pontosan a Parlamentnek abból a berkéből, ahol a legtöbb menedzser típusú ember van, a legtöbb Európára és a világra kitérő ember van - az a szinte mucsai szűkkeblűség, az az abszolút ókonzervatív álláspont, amivel egyhangúan, egyszerűen elvetették az 1996-os világkiállítás megrendezhetőségét. Már csak azért sem tudom ezt megérteni, mert egy bizonyos csőlátásra enged következtetni+ (Zaj.)+, egy olyan csőlátásra, ami szintén nem jellemezte eddig a szóbanforgó két frakciót. Azt hiszem, csőlátásuk annyira szűkre szabott, azt sem veszik észre, hogy szembekerültek saját önkormányzataikkal, azt sem veszik észre, hogy szembekerültek az ország közvéleményével, szembekerültek saját párttagságuk jelentős részével és nem utolsósorban oszló-foszló szimpátiatáborukkal is. (Derűtség. Zaj.) Azt hiszem, ez a csőlátás egy olyan alapból jön létre - szokatlanul a két frakciónál -, ami ez a bizonyos "váltásorientált" gondolkodás, amely nem lát mást, csak a legközelebbi választás szűk lehetőségét vagy bő reményét. Amikor ezt elmondtam - gondolom, az általános vitában elmondhattam -, semmiféle részletbe nem kívánok belefolyani, de azt feltétlenül meg kell említenem, hogy az 1996-os világkiállítás a térség, valamint Magyarország számára egy rendkívül kedvező időpontban történik. Kedvező időpontban történik politikailag, gazdaságilag, kedvező időpontban történik erkölcsileg is. Olyan erkölcsi-politikai pozícióban van az ország napjainkban, hogy kevés eszköz áll rendelkezésünkre, és mégis megvan a lehetőség a világkiállítás megrendezésére. Ez abból a tekintélyből adódik, amit nagy nehezen az elmúlt egy esztendőben összekotort magának ez az ország. Erre az ország népe, a Parlament, a Kormány és az ellenzék is büszke lehet, és ebből a lehetőségből kell megteremtteni azt, hogy ezt a világkiállítást 1996-ban megrendezzük, mert a megrendezhetőségben - jóllehet, kockázat van - benne van a siker lehetősége, benne van annak a lehetősége, hogy ne csak a "gulás" meg a "fokos" magyarságát ismerjék meg, és benne van annak a lehetősége, amit Petrenkó képviselőtársam is érzékeltetett. A magam részéről megköszöntem, hogy meghallgattak. (Gyér taps.)

ELNÖK: Köszönöm. Szólásra következik Bíró Ferenc képviselő, Magyar Demokrata Fórum.

DR. BÍRÓ FERENC (MDF):

Elnök Úr! Tisztelt Ház! Amióta a világkiállítás gondolata és terve fölvetődött, mindig világkiállítás-ellenes voltam. Az egész világkiállítás gondolatát és előterveit megismerve, a magyar vidék ismételt arculcsapását láttam benne. Ennek a kiállításnak a megrendezése valószínűleg tovább növeli a főváros és a vidék között tátongó óriási szakadékot. Úgy tűnik, ez a vízfej tovább növekszik, gyarapodik a test kárára. A Budapesten megvalósuló infrastrukturális beruházások kevésbé éreztetnék hatásukat a falvakban és a kisvárosokban. Csak a vak nem látja, hogy bármekkora is a külföldi tőkeérdekeltség és a vállalkozói tőke, ezt a világkiállítást csak jelentős költségvetési támogatással lehet megrendezni, azzal a

pénzzel, ami az országé lenne, és így most ismételtén egy helyre koncentrálódna. Természetesen tudom, hogy lehet pró és kontra érveket felhozni a világkiállítás mellett és ellen. Engem azonban nem ezek az érvek győztek meg, hanem az, hogy ebből a mostani, merőben új helyzetből fakadóan óriási lehetőségeket látok. Az egyedüli megrendezés ugyan valószínűleg nagyobb költségvetési teher is, de ennél sokkal nagyobb az a ritka lehetőség, hogy a külföldi tőke most már Bécs helyett valóban ide koncentrálódjon, és megindítson egyfajta pezsgést a gazdaságban, ennek minden jótékony következményével együtt. A széthúzó nemzet pedig ezen nemes cél érdekében összefogva mutassa meg a világnak, hogy méltóvá tudunk válni az európai nemzetek sorában a teljes befogadásra. Ehhez viszont egy ország kell, nemcsak egy főváros, holott tudom, hogy a jogot ők kapták. Legyen hát ez a világkiállítás az ország rendezvénye, és részesüljenek annak áldásaiból is a vidéki Magyarország állampolgárai! Legyen ez a világkiállítás több helyszínen, és vonják be a vidék gazdasági egységeit is e munkálatokba! Vezesse a világkiállítás szervezőit a spanyol példa, Sevilla, amely az ország egyik legszegényebb és legelhanyagoltabb része volt, de számára a világkiállítás rendezésével egyben a térség felemelkedése vált lehetővé! Tisztelt Képviselőtársaim! Úgy vélem, ne habozzunk, mert soha vissza nem térő lehetőséget szalaszthatunk el. Kérem ezért, támogassák az országgyűlési határozatot, támogassák a világkiállítás 1996-os megrendezését. Köszönöm. (Szórványos taps.)

ELNÖK:

Húsz perc szünet következik. (Szünet: 18 óra 1 perctől 18 óra 25 percig - Az elnöki széket dr. Dornbach Alajos foglalja el - Jegyzők: Tóth Sándor, Trombitás Zoltán)

Forrás: www.parlament.hu